

om åtgärder för embetsförvaltningens reorganisation, till vinnande af förenkling och besparingar;

N:o 208, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 28, i anledning af Herr A. Rundbäcks motion om förändrad plan för undervisningens meddelande vid rikets elementarläroverk.

Herr vice Talmannen: Jag får vördsammast hemställa att Kammaren måtte besluta att de i dagens plenum första gången bordlagda Betänkanden måtte, till befrämjande af ärendenas skyndsammare gång, sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum, äfvensom att Konstitutions-Utskottets Betänkande N:o 9 måtte sättas främst på föredragningslistan till det plenum, som infaller nästkommande Lördag.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. 1 på natten.

In fidem

O. Brakel.

Onsdagen den 27 April 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 25 och protokollet för den 16 dennes.

Upplästes ett af Herr Rettig inlemnadt memorial af följande lydelse:

Hos Kammaren får jag vördsamt anhålla om fjorton dagars ledighet från riksdagsgörömalen, räknadt från och med den 2:dra instundande Maj.

Denna anhållan bifölles.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens Fullmäktige uti Riksbanken och Riksgälds-kontoret jemte deras suppleanter, äfvensom Styrelse-ledamöter och suppleanter vid lånekontoren i Göteborg, Malmö och Wisby; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Friherre Beck-Friis	med 68 röster.
Herr Bennich	” 68 ”
” Brummer	” 68 ”
” Brusewitz	” 68 ”
” Dickson, A.	” 68 ”
” Dickson, Ch.	” 68 ”
” Ekman, C.	” 68 ”
” Ekman, J. J.	” 68 ”
” Falk	” 68 ”
Friherre Funck	” 68 ”
” Gyllenkrook	” 68 ”
Herr Hallenborg	” 68 ”
” Hammarhjelm	” 68 ”
” Malmsten	” 68 ”
” Nisser	” 68 ”
Friherre Nordenfalk	” 68 ”
” von Otter	” 68 ”
Herr Rydin	” 68 ”
Friherre von Schwerin	” 68 ”
Herr Troilius	” 68 ”
Grefve Wachtmeister, H.	” 68 ”
” Wachtmeister, A. F.	” 68 ”
Herr Wijkander	” 68 ”
” af Klint	” 67 ”

Företogs val af sex suppleanter till Kammarens valmän för utseende af Riksdagens Fullmäktige uti Riksbanken och Riksgälds-kontoret jemte deras suppleanter, äfvensom Styrelse-ledamöter och suppleanter vid lånekontoren i Göteborg, Malmö och Wisby; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr von Stockenström	med 47 röster.
” Hederstjerna	” 47 ”
” Geijer, J. O.	” 47 ”
” von Hofsten	” 46 ”
” Nordenfeldt, O.	” 46 ”
” Croneborg, W.	” 45 ”

efter särskilda lottningar emellan dem, som erhållit lika antal röster, för bestämmande af den ordning, hvori de skulle såsom suppleanter inträda.

Uppiästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 21, angående stämpelpappers-afgiften.

Efter föredragning af Stats-Utskottets den 25 dennes bordlagda Memorial N:o 59, i anledning af Kammarens skiljaktiga beslut rörande 10:de punkten af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 47, angående förslag till aflöningsstat och till stater å öfriga utgifter och omkostnader vid tullverket för år 1871; blef den föreslagna voterings-propositionen af Kammararen godkänd.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets nedannämnda, den 25 dennes bordlagda Utlåtanden och Memorial, nemligen:

N:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om öfverlåtelse under full eganderätt åt Stockholms stads och läns kurhusinrättning af den till samma inrättning upplåtna egendom å Kungsholmen;

N:o 61, i fråga om skjutsnings-besvärets ordnande m. m.

N:o 62, i anledning af väckt motion angående fräse-rusttjenstens utgörande in natura m. m.;

N:o 63, i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande för rustnings- och roteringssskyldighetens skiljande från jordbruket;

N:o 64, i anledning af väckt motion angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de fordom Danska provinserna utgående afgifter; och

N:o 65, i anledning af återremiss å en § uti Utlåtandet N:o 33, angående Riksdagens år 1869 församlade revisorers berättelse om statsverkets granskning.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga remiss å Kongl. Kammar-kollegii berättelse om Sala silfververks ränte-ersättningsfond för redogörelseåret 1868.

Föredrogs Andra Kammarens den 25 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 207, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 27, i anledning af väckta motioner om åtgärder för embets-förvaltningens reorganisation till vinnande af förenkling och besparingar.

Herr vice Talmannen: Då det ämne, hvarom fråga är i det nu föredragna protokolls-utdraget från Andra Kammaren, synes mig vara af stor vikt och derföre torde påkalla en förberedande behandling, tillåter jag mig hemställa, att frågan måtte till något af Kammarens Tillfälliga Utskott förvisas.

Herr von Koch: Jag får hemställa till ledamöterna i de Tillfälliga Utskotten, som denna Kammare redan tillsatt, om deras tid tillåter dem att behandla de två vidlyftiga frågor, som Andra Kammaren öfverlemnats till denna, och om icke det vore lämpligast, att, i synnerhet för behandling af den viktiga frågan om elementarundervisningens ombildande, tillsätta ett nytt Tillfälligt Utskott; men skulle det upplysas, att de Tillfälliga Utskott, Kammaren redan har, kunna medhinna ätven behandlingen af ifrågavarande ämnen, vill jag icke påyrka tillsättandet af ett nytt Tillfälligt Utskott, utan instämmer i sådant fall i vice Talmannens förslag.

Herr Wallenberg: Jag är af samma mening som den siste värde talaren, endast med den skilnad, att jag anser den af honom föreslagna åtgärd böra vidtagas *nästa* riksdag.

Herr von Koch: Då det väl icke kan vara lämpligt, att denna Kammare afslår de tvenne viktiga frågor, som från Andra Kammaren öfverlemnats, utan att egna dem någon uppmärksamhet, hemställer jag ånyo, om icke, på sätt Herr vice Talmannen föreslagit, dessa frågor böra till något Tillfälligt Utskott förvisas.

Herr Tornerhjelm: Då den fråga som beröres i det nu föredragna protokolls-utdraget, är af stor vikt och jag tror att man i allmänhet i landet med spänd uppmärksamhet motser, att någon åtgärd för dess lösning vidtages, anser jag det vara rätt, att Kammaren gör något för dess utredning. En talare har sagt, att frågan borde *nästa* riksdag remitteras till ett Tillfälligt Utskott, och jag delar denna hans åsigt, men jag tror, att vi äfven *nu* böra göra något i frågan för att *nästa* riksdag kunna hafva något förslag att vänta från regeringen. Jag är öfvertygad om, att regeringen skall taga frågan i allvarligt bepröfvande, om blott representationen visar intresse för densamma, och det är derföre jag velat uttala dessa ord. Att ett Tillfälligt Utskott vid denna riksdag skulle kunna genomtränga denna omfattande fråga, anser jag omöjligt, och jag anser det derföre icke tjena något till att nu hänvisa den till ett Tillfälligt Utskott.

Herr vice Talmannen: Då det icke torde vara Kammarens

önskan, att denna ganska viktiga fråga skall afgöras ex incommunicato, lärer det väl icke finnas någon annan utväg än att hänvisa den till ett Tillfälligt Utskott. Att tillätta ett *nytt* Tillfälligt Utskott torde Kammaren finna erfordra en ganska rundlig tid, emedan först dag för valet skall utsättas och det sedermera torde åtgå en och annan dag, innan Utskottet blir organiseradt. Det torde derföre vara nödvändigt att hänvisa detta ärende till behandling af något af de redan tillsatta Tillfälliga Utskotten, och jag tillåter mig hemställa, att frågan måtte hänvisas till Tillfälliga Utskottet N:o 2, hvilket för det närvarande, efter hvad jag erfarit, har de minst maktpåliggande ärenden att behandla.

Efter härmed slutad öfverläggning, hemställde Herr Grefven och Talmannen, att, på sätt yrkadt blifvit, Kammaren måtte besluta att för vidare utredning hänvisa förevarande fråga till ett Tillfälligt Utskott.

Ropades ja.

Sedermera föreslog Herr Grefven och Talmannen, att frågan skulle öfverlemnas till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2; hvilket jemväl bifölls.

Föredrogs Andra Kammarens den 25 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 208, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 28, i anledning af Herr Rundbäcks motion om förändrad plan för undervisningens meddelande vid rikets elementarläroverk.

Herr vice Talmannen: Af samma skäl som vid den föregående frågan tillåter jag mig hemställa, att äfven detta ärende måtte hänvisas till Tillfälliga Utskottet N:o 2.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, hänvisades frågan för vidare utredning till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2.

Jemlikt förut fattadt beslut föredrogs nu Bevillnings-Utskottets den 21 och 23 dennes bordlagda Betänkande N:o 8, angående vilkoren för bränvinstillverkning och försäljning.

Grefve af Ugglas: Jag förutsätter, att det blir nödvändigt att föredraga detta Betänkande punktvis. Då så måste ske, anhåller jag få fästa uppmärksamheten derpå, att de sju första punkterna innefatta ett slags principbetänkande, det vill säga punkterna 1 och 2 innehålla sjelfva principerna, och de fem följande utgöra en utveck-

ling häraf. Dessa punkter motsvaras sedan af andra punkter i sjelfva författningsförslaget. Så har 1:sta punkten, som innehåller den allmänna princip att de hittills för tillverkning och försäljning af bränvin stadgade särskilda afgifter skola sammanslås till en enda bränvinsskatt af 80 öre, hvilken skatt skulle till Statsverket ingå, sin motsvarighet i 17:de punkten, som föreslår antagande af den i enlighet med denna princip redigerade § i sjelfva författningen. På samma sätt motsvaras 2:dra punkten, angående ersättning till kommunerna m. fl. för deras andelar i bränvinsförsäljningsafgiften, af 48:de punkten, deri föreslås, att utgående afgifter för minuthandel och utskänkning skola upphöra och kommunerna förbjudas af denna försäljning uppbära några särskilda afgifter. Det torde därför vara med god ordning och reda vid föredragningen öfverensstämmande, att dessa punkter sammanföras, så att föredragningen kommer att omfatta 1:sta och 17:de punkterna gemensamt, samt likaledes 2:dra och 48:de punkterna gemensamt.

Det är äfven en annan omständighet, hvarpå jag tillåter mig fästa Kammarens uppmärksamhet. I första punkten föreslås ett visst skattebelopp, likasom i 3:dje, 4:de och 5:te punkterna de procent-siffror, hvilka, under förutsättning att skattebeloppet fastställas på sätt Utskottet föreslagit, böra bestämma storleken af den till kommunerna m. fl. utgående ersättning. Det lär väl ej gå an att Kammaren, innan den genomgått hela Betänkandet och sett, huruvida de nya principer Utskottet deri velat genomföra böra antagas, fattar något beslut angående skattens *belopp*, ty det är ju alldeles klart att skatten måste blifva olika, om författningen bibehålles vid sin nuvarande lydelse, eller om, såsom Utskottet föreslagit, åtskilliga lindringar skulle medgifvas åt tillverkarna såsom t. ex. att ej behöfva erlägga skatten i förskott, utan få upplägga bränvinet på nederlag m. m. På skattens storlek inverkar ock frågans antagande eller förkastande af förslaget om minuterings- och utskänkingsafgifternas sammanförande med tillverkningsskatten. Bestämmande af skatten till 80 öre beror således på vissa förutsättningar, och förrän Kammaren vet, om dessa komma att inträffa, bör den ej efter mitt förmenande fatta beslut angående beloppet, hvadan jag hemställer, att Kammaren måtte uppskjuta afgörandet af denna fråga, till dess hela Betänkandet hunnit genomgå, det vill säga till och med 54:de punkten, ty den 55:te punkten, eller Utskottets hemställan, att Kongl. Maj:ts Proposition må genom förslaget få anses vara besvarad, bör naturligtvis sist föredragas.

Hvad jag föreslår är således, "att 1:sta och 17:de punkterna af Utskottets Utlåtande må samfaldt föredragas, så ock punkterna 2 och 48; samt att beloppet af den skatt per kanna bränvin, hvarom 1:sta och 17:de punkterna samt § 12 uti författningsförslaget handla — så ock den procentssiffror, som 3:dje, 4:de och 5:te punkterna upptaga — icke må af Kammaren bestämmas förrän till och med 54:de punkten af Utlåtandet och författningsförslagen äro genomgångne."

Herr Wallenberg: Ifrågavarande Betänkande gifver oss en påminnelse om en brist i vårt arbetssätt; en brist som ej kan af-

hjälpas genom en förändring i arbetsordningen, utan som betingas af en grundlagsförändring, ifall densamma skall kunna fullständigt afhjelpas. Det kan nemligen komma i fråga att diskutera och afgöra en lag, ett betänkande punktvis och att dervid få de mest vidunderliga beslut, ither att Kammiaren naturligtvis är bunden vid sina förut fattade beslut, och derigenom slutligen kommer till ett resultat, som *ingen* vill hafva. I andra representativa församlingar gifves det exempel, att man behandlar ett förslag till en förordning i likhet med denna på så sätt, att man väl diskuterar och fattar beslut öfver hvarje punkt särskildt, men sedan man sålunda kommit till ett revideradt förslag, voterar öfver det hela, om man vill hafva lagförslaget i det skick, hvori det efter diskussionen framgått eller ej. Det vore det önskvärdaste, om så kunde ske äfven hos oss, och det skulle utan tvifvel betrygga mot bizarrerier i lagstiftningen, hvilka eljest lätt kunna uppstå. Då sådant nu emellertid ej lærer kunna åstadkommas, får jag deremot föreslå, att diskussionen måtte omfatta allt hvad som förekommer i detta Betänkande, efter hvar och en talares egen åsigt och önskan, och att sedan den diskussionen öfver det hela förklarats afslutad, utan att något bestämdt beslut blifvit fattadt, den första punkten måtte föredragas ensam och sedermera de öfriga punkterna uti den ordning, de uti Betänkandet förekomma. Skulle Kammiaren besluta ett afslag på första punkten, så blir naturligtvis processen kort med de andra. Det af Grefve af Ugglas föreslagna föredragningssättet är utan tvifvel mycket sinuirt; men det företöll mig så kompliceradt, att äfven det kunde behöfva komma till Tillfälligt Utskott för närmare utredning. Jag tror deremot ingen våda förefinnes, om diskussionen omfattar allt på en gång, då man får tillfälle anställa erforderliga jemförelser. Jag får derföre vördsammast anhålla om proposition derå. "att Betänkandet i dess helhet först måtte förekomma till öfverläggning och att, sedan denna öfverläggning förklarats slutad, Betänkandet måtte punktvis företagas till afgörande i den ordning punkterna i Betänkandet förekomma."

Herr von Geijer: Med den siste talaren instämmer jag deri, att det af Grefve af Ugglas föreslagna föredragningssätt synes mycket kompliceradt. Men jag kan ej heller finna det vara lämpligt, att, på sätt nu blifvit föreslaget, Betänkandet i sin helhet först diskuteras, och derefter dess särskilda punkter i nummerordning afgöras, börjande på den första. Jag tror, att proposition på första punkten ej bör framställas förr än hela förslaget blifvit genomgånget. Det är gifvet, att, om man börjar med den första punkten, så kommer diskussionen öfver denna punkt att ock omfatta nästan alla öfriga viktiga punkter i Betänkandet, rörande hvilka man naturligtvis måste hafva stadgat sin öfvertygelse, innan man beslutar huruvida nuvarande bränvinstillverknings- och försäljningsafgifterna skola sammanslås till en konsumtionsskatt lagd på tillverkningen med visst bestämdt belopp för hvarje kanna. På detta sätt tror jag, Kammiaren får en mindre klar uppfattning af frågan, än om första punkten uppskjutes, tills hela Betänkandet i öfrigt blifvit genomgånget. Auseende således att den nya tillverkningslagen, den nya försäljningslagen och förslaget till

ersättning åt kommuner m. fl. böra afgöras, innan Kammaren beslutar öfver 1:sta punkten, får jag hemställa, att Betänkandet måtte företagas till afgörande i följande ordning, nemligen: först 8:de—55:te punkterna, naturligtvis med uteslutande af 17:de punkten; sedermera 2:dra—7:de punkterna och slutligen den första punkten jemte den 17:de.

Herr Faxe: Jag har blifvit förekommen af Herr von Geijer; och jag anser såsom en nödvändighet, att den första punkten och de följande till och med N:o 7 komma att sist afgöras. De öfriga punkterna måste deremot afhandlas förut, derföre att man kan vilja bifalla, hvad som angår tillverkningen, men icke hvad som angår försäljningen. Deremot, om jag bifaller första punkten, så måste deraf följa, att afgiften både för tillverkning och försäljning sammanslås. Jag tror derföre, att, om man skulle bifalla Grefve af Ugglas' förslag, så binder man endast händerna på sig. Jag får derföre yrka bifall till Herr von Geijers förslag, och att sålunda början skall ske med 8:de punkten i Utlåtandet och 1 § i förslaget angående tillverkningen, samt att, sedan de följande punkterna, i den ordning de förekomma, blifvit genomgångna, sist måtte företagas punkterna 1—7.

Herr Arrhenius: I afseende på föredragningssättet ber jag att få förena mig med Grefve af Ugglas deruti, att näst efter första punkten måtte föredragas den 17:de punkten, under förutsättning dock att det måtte tillåtas vid diskussionen af den första punkten att, såsom ofta här i Kammaren varit brukligt, få kasta en blick på det hela, så att man derigenom kan komma i tillfälle att anföra de motiver, som hvar och en kan finna talande vare sig för bifall eller afslag. Jag vill särskildt erinra, att den första punkten utgör verkligen kardinalpunkten i hela förslaget, och att således, om denna punkt blir afslagen, "så blir — såsom af en föregående talare yttrats — processen kort med de öfriga." — Jag behöfver ej nu yttra mig om sjelfva siffran för skatten; jag har i det afseendet reserverat mig och ber att framdeles få såväl derom som om ett mindre tillägg till denna punkt yttra mig. — Jag instämmer sålunda deri, att första punkten må diskuteras först och gerna i sammanhang med den 17:de; men jag ber att få motsätta mig förslaget, att man skulle gömma den första punkten till sist. Detta vore att gå till väga här likasom i Utskottet, der man resonnerade så, att man borde vänta att bestämma skatten, till dess man gått igenom hela förslaget; och sedan man förfarit på så sätt, så kom man till sist till ett skattebelopp af 80 öre, hvilket belopp alldeles icke rimmar sig med de hopslagna produktions- samt utminuterings- och utskänkingsafgifterna. Det skulle kunna hända detsamma i Kammaren, om vi gå till väga på detta sätt, och att vi sålunda komma att bestämma en skatt, som i intet hänseende vore lämplig.

Friherre Sprengtporten: Då det är ett alldeles nytt system, som Bevillnings-Utskottet här föreslagit i fråga om beskattningen å bränvin, så synes det mig nödvändigt att under diskussionen yttra sig öfver förslaget i sin helhet. Jag föreställer mig äfven, att Herr

Grefven och Talmannen medgifver detta. I första punkten är hela principen nedlagd, och jag måste därför instämna med den siste talaren äfvensom med Herr Wallenberg, att denna punkt först bör föredragas, hvarefter och sedan denna blifvit afgjord, behandlingen af de öfriga punkterna bör blifva ganska lätt. Skulle man deremot diskutera förslaget först i detalj och sedan sjelfva hufvudfrågan, så fruktar jag för, att man skulle råka i den största svårighet; och på denna grund instämmer jag med de båda Herrar. som yrkat, att första punkten måste företagas till afgörande först.

Herr Wallenberg: De upplysningar, som blifvit lemnade af en af Bevillnings-Utskottets ledamöter, äro i min tanke fullt tillfredsställande för att visa, att det af Herr Faxe gjorda förslag ej bör antagas, då detsamma kunde leda dertill, att vi möjligen skulle antaga ett nytt system, utan att hafva nyckeln till detsamma.

Grefve Wachtmeister, Hans: Jag instämmer uti de af Grefve af Ugglas och Herr Arrhenius framställda förslag, att 1:sta och 17:de punkterna skola först föredragas; och mitt motiv dertill är helt enkelt det, att jag anser, att på dessa punkter beror möjligheten af försäljningslagens antagande; och som jag vill, att försäljningslagen blir förkastad, så önskar jag just, att första punkten måtte föredragas först, på det vi måtte få så mycket starkare anledning att afslå densamma.

Grefve af Ugglas: Jag vill högst ogerna förlänga en förberedande diskussion, då jag förmodar, att diskussionen om sjelfva Betänkandet kommer att blifva lång nog; men jag kan ej undgå att ännu en gång upptaga tiden, för att söka varna emot, att man skulle bestämma skatten på förhand, innan man vet, hvartill man sedermera kommer att binda sig. Att första punkten måste föredragas först, det anser jag vara gifvet deraf, att första punkten är sjelfva hufvudpunkten i hela förslaget; och då hvar och en af Kammarens ledamöter i det stora hela bildat sig ett omdöme öfver detta förslag, så måste det väl ej vara svårt att bestämma sitt votum rörande denna första punkt; men deremot att i första ögonblicket besluta i afseende på skattens *belopp*, kan jag ej annat än finna vara en stor oförsigtighet. Skulle Herrarne vara beredda att bestämma skatten, innan man vet, om förslaget till försäljningslag kommer att bifallas eller afslås, eller innan man vet, huruvida de friheter angående nederlagsrätten, som Utskottet föreslagit, komma att medgifvas eller förkastas? Man vet ju icke huru beslutet om allt detta sedermera kunna utfalla. Jag måste därför på det högsta varna för detta sätt att gå till väga, Jag är fullt och fast öfvertygad, att ej Första Kammaren äfventyrar den inkonsequens, som skulle uppstå, ifall, sedan man genomgått författningen, en skattesiffra blefve bestämd, som ej vore öfverensstämmande med författningens anda; men deremot tror jag ej någon af Kammarens ledamöter om att kunna sätta denna siffra på förhand, då man ej vet huru en mängd detaljbeslut skola gestalta sig. Jag

anhåller derföre ännu en gång om bifall till det af mig föreslagna föredragnings sättet.

Herr Faxe: Jag vill blott hemställa, om ej Kammaren, genom att antaga första punkten, anser sig bunden att bestämma en gemensam skatt både för tillverkning och försäljning; och det oaktadt Kam-maren möjligen kommer att afslå försäljningslagen. Är det förhål-landet, så blifver det ju en motsägelse i beslutet.

Grefve Hamilton, Henning: Grefve af Ugglas har utan tvif-vel rätt deruti, att man har vissa svårigheter för att bestämma sig i afseende på den första punkten, utan att känna Kammarens beslut i afseende på de följande; men det är lika visst, att Kammaren ej kan med full säkerhet besluta i afseende på de öfriga punkterna, utan att hafva beslutat öfver den första. Svårigheterna i detta hän-seende äro således alideles lika; och det torde derföre leda till reda, om Kam-maren först afgör 1:sta och 17:de punkterna, utan att likväl dervid bestämma skattebeloppet; och derefter 2:dra och 48:de punk-terna, hvarför jag får anhålla, att Betänkandet måtte blifva föredra-get i den ordning, att den första punkten företages i sammanhang med den 17:de och den 2:dra i sammanhang med den 48:de; men att i öfrigt punkterna blifva i den ordning föredragna, som de uti Be-tänkandet förekomma.

Herr Tornerhjelm: Det synes, som man icke skulle kunna blifva enig om föredragningen, och jag tillåter mig derföre blott att erinra, att, då man, såsom här blifvit föreslaget, skulle förbigå den första punkten och fördjupa sig i detaljerna, så skulle det kunna hända, att, när man slutligen efter lång diskussion kommer till sjelfva grundprincipen eller beskattningen, man afslår förslaget i den delen. Jag tror deremot, att man icke riskerar något, om man tager den första punkten först; ty om denna punkt jemte den 17:de, hvilka na-turligtvis skola gemensamt föredragas, afslås, så hafva vi besparat en dyrbar tid; skulle de deremot antagas, så få vi deremot gå me: a noggrannt till väga med de följande punkterna. Jag får derföre före-slå, att 1:sta och 17:de punkterna måtte först företagas till afgörande, och att Kam-maren derefter beslutar rörande sättet för föredragningen af Betänkandet i dess öfriga delar.

Herr Arrhenius: Jag ber endast att få nämna några ord med anledning af Herr Faxes sednaste yttrande. Bevillnings-Utskottet har ej uti denna första punkt föreslagit någon viss försäljnings- och tillverkningsafgift, utan Utskottet har endast föreslagit, att båda de hittills varande afgifterna för tillverkning och försäljning af bränvin skola sammanslås till en gemensam bränvinsskatt. Om man bifaller detta Utskottets förslag, så är det klart, att det ej vidare blir fråga om en särskild afgift, då vi komma till försäljningslagen; men i öf-rigt kan man bibehålla hela försäljningslagen, endast med uttagande af 18 §, som innehåller föreskrift om afgifter för minuthandel och ut-skänkning samt med ändring af hvad som står i samband med denna

paragraf. Det är således intet hinder att diskutera och antaga första punkten och likväl ej blifva bunden i fråga om försäljningslagen.

Friherre Raab, Adam: Jag anhåller att få instämma med Grefve af Ugglas, men ber jemväl vördsammast att få fästa uppmärksamheten derpå, att, om man, på samma gång man företager 1:sta och 17:de punkterna, afgör skattesiffran och skulle sätta den till exempelvis 80 öre, men sedermera begge lagarne, såsom Utskottet föreslagit dem, skulle komma att afslås, så har Första Kammaren beslutat en skatt af 80 öre, som skulle tillämpas på de gamla författningarne. Jag vågar tro, att man derigenom skulle komma till sådana beslut, som man väl ingalunda afser; hvaremot, om man dröjer med bestämmande af skatten, till dess man gått igenom de särskilda författningarne, så har man då fria händer att bestämma, huru hög skatt man vill åsätta. För min del kan jag ej finna annat, än att Grefve af Ugglas förslag leder till reda och ordning vid behandlingen af detta förslag. Att deremot, såsom en annan talare föreslagit, först gå igenom begge författningsförslagen och derefter återgå till den första punkten, tror jag skulle föranleda onödigt spillan. Vid diskussionen af första punkten lär ingen för öfrigt vara hindrad att yttra sig jemväl om en eller annan af de följande punkterna.

Jag får därför yrka bifall till det af Grefve af Ugglas framställda förslaget.

Grefve af Ugglas: Kammaren torde ursäkta, att jag ånyo uppträder; men frågan är vigtig. Det är alldeles gifvet och klart, att, om man godkänner Utskottets förslag i första punkten, så har man också dermed bestämt, att det icke skall vara någon särskild minuterings- eller utskänkningsavgift; men det gifver mig i alla fall ej min siffra, ty denna är beroende af andra saker i afseende å tillverkningen och de friheter, som bränvinstillverkarne skola ega, hvilka måste equivaleras med förhöjd skatt, såvida ej priset på varan skall blifva lägre och bränvinssuperiet derigenom tilltaga. Jag är af den åsigt, att jag vill sätta en gemensam skatt och således ej en särskild minuterings- och utskänkningsavgift; men deremot motsätter jag mig absolut att förbjuda kommunerna att laga någon särskild avgift, utan jag vill lata kommunerna utarrendera krogrättigheterna och därför taga avgift; ty då kommunerna skola utdela dessa rättigheter, kan man ändock icke hindra, att de dervid betinga sig vissa fördelar. Det är klart, att under den mängd eventualiteter, som här kunna förekomma, ingen kan på förhand beräkna det resultat, hvartill man skall komma; och jag ber, att Kammaren framför allt måtte komma i håg, att detta är en bevillningssiffra. Det kan väl vara möjligt för ett Utskott att handla något lättfärdigare i sådana fall; men det kan ej hända Första Kammaren, derom är jag öfvertygad, att, sedan man vet, huru man vill hafva författningen i öfrigt, Kammaren skulle bestämma en siffra, som stode tillsammans med det öfriga och som då likväl skulle stå fast som en bevillningssiffra. Jag anhåller ännu en

gång, att ingen skatt måtte bestämmas, förrän Kammarerna vet, huru den vill hafva sjelfva författningen.

Grefve Hamilton, Henning: Jag tror, att de Herrar, hvilka uttalat sig emot, att första punkten skulle först afgöras, frukta att densamma innehåller mera, än den verkligen gör. I denna punkt föreslår Utskottet, att en gemensam tillverknings- och försäljningsskatt skall fastställas och föreslår beloppet af densamma till 80 öre per kanna. Om Kammarerna anser, att de nuvarande tillverknings- och försäljningsavgifterna böra sammanslås till en, så kan naturligen denna del af första punkten bifallas. Godkänner Kammarerna detta, men icke att beloppet skall bestämmas till 80 öre, så kan naturligen Kammarerna äfven derefter modifiera sitt beslut. Vill åter Kammarerna ej sammanföra tillverknings- och försäljningsavgiften till en gemensam, så måste första punkten afslås, och i sådant fall har man fria händer att vid fortsättningen af betänkandets föredragning bestämma hvilken skatt man vill, vare sig å tillverkningen eller försäljningen. Här är ej annat i fråga än att bestämma en siffra för det fall, att tillverknings- och försäljningsavgifterna sammanslås. Vore det så, att man, genom att afslå den första punkten, hade på något sätt bundit sig i afseende på avgiften, så att man skulle bestämma en särskild afgift för tillverkningen och en särskild för försäljningen, då vore det allt skäl att gå till väga som Grefve af Ugglas föreslagit; men då detta ingalunda är förhållandet, så tror jag, att man utan fara först kan företaga den första punkten i sammanhang med den 17:de och sedan lämpa de öfriga besluten derefter.

Sedan öfverläggningen rörande sättet för Betänkandets föredragning härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmanen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen 1:o af Grefve af Ugglas: "att 1:sta och 17:de punkterna af Utskottets utlåtande må samfaldt föredragas; så ock punkterna 2 och 48; samt att beloppet af den skatt per kanna bränvin, hvarom 1:sta och 17:de punkterna samt § 12 uti författningsförslaget handla — så ock den procentsiffra, som 3:dje, 4:de och 5:te punkterna upptaga — icke må af Kammarerna bestämmas förr, än till och med 5:4:de punkten af utlåtandet och författningsförslagen äro genomgångna"; 2:o af Herr Wallenberg, att Betänkandet i dess helhet först skulle förekomma till öfverläggning och att, sedan denna öfverläggning förklarats slutad, Betänkandet skulle punktvis företagas till afgörande i den ordning punkterna uti Betänkandet förekomma; 3:o af Herr von Geijer, att Betänkandet skulle punktvis företagas till afgörande i följande ordning, nemligen: först 8:de—55:te punkterna, sedermera 2:dra—7:de punkterna och slutligen den 1:sta punkten; 4:o af Herr Faxe, att Betänkandet skulle punktvis företagas till afgörande med iakttagande deraf, att 8:de—55:te punkterna först genomgingos och derefter 1:sta—7:de punkterna; 5:o af Herr Arrhenius, att Betänkandet skulle punktvis företagas till afgörande och dervid följas den ordning, hvori punkterna uti Betänkandet förekomma; samt slutligen 6:o af Herr Tornerhjelm,

Tornerhjelm, att 1:sta och 17:de punkterna först skulle företagas till afgörande och att Kammaren sedermera skulle besluta rörande sättet för föredragningen af Betänkandet i dess öfriga delar.

Efter det att Herr Faxe begärt ordet och förklarar, att han förenade sig i det af Herr von Geijer gjorda yrkandet; framställde Herr Grefven och Talmannen särskilda propositioner å de utaf Grefve af Ugglas, Herr Wallenberg, Herr von Geijer, Herr Arrhenius och Herr Tornerhjelm gjorda yrkanden, af hvilka propositioner de två första besvarades med många ja och nej i blandning samt de tre öfriga med nej; hvarefter och sedan propositionen på antagande af Grefve af Ugglas's förslag ånyo framställdes samt med talrika ja, blandade med många nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Wallenberg begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefvens och Talmannens framställning, såsom kontraproposition vid voteringen antagit Herr Wallenbergs förslag; uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition.

Den, som antager det af Grefve af Ugglas framställda förslag för föredragningen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8, så lydande: "att 1:sta och 17:de punkterna af Utskottets utlåtande må samfäldt föredragas; så ock punkterna 2 och 48 samt att *beloppet* af den skatt per kanna bränvin, hvarom 1:sta och 17:de punkterna samt § 12 uti Författningsförslaget handla — så ock den procentsiffra, som 3:dje, 4:de och 5:te punkterna upptaga — icke må af Kammaren bestämmas förr än till och med 54:de punkten af Utlåtandet och Författningsförslagen äro genomgångna", röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, beslutar Kammaren att först öfverlägga om Betänkandet i dess helhet och, sedan denna öfverläggning förklarats slutad, till afgörande företaga Betänkandet punktvis i den ordning punkterna i Betänkandet förekomma.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 60;
Nej — 33.

Till följd häraf förekommo nu i ett sammanhang:

Riksd. Prot. 1870. 1 Afd. 3 Band.

1-sta och 17-de punkterna jemte § 12 i första författningsförslaget.

Friherre Sprengtporten: De båda författningarne angående tillverkning och försäljning af bränvin utöfva ett så stort inflytande på sedlighetsförhållandena inom landet, på jordbruksekonomien och statsverkets inkomster, att man endast med mycken varsamhet bör företaga förändringar i desamma. Skulle man emellertid finna sig föranledd härtill, gör man derföre väl, att, såsom det bör ske i all lagstiftning, först göra sig reda för de verkningar, som den nu gällande lagen medfört i förenämnda afseenden; och då Utskottets Betänkande i detta fall ej lemnar några fullständiga och tillfredsställande upplysningar, så utbeder jag mig Kammarens tillstånd att få med några ord tillkännage huru jag för min del anser, att dessa stadganden verkat.

I fråga om nuvarande bränvinslagstiftnings inflytande på sedligheten, så tror jag, att man i allmänhet med tillfredsställelse måste erkänna, att missbruken af denna dryck på sednare tiden i betydlig mån aftagit. Men det är ej blott på vår subjektiva uppfattning, som vi böra grunda vårt omdöme i detta hänseende. Det finnes äfven officiella källor, som man kan rådfråga, för att häröfver stadga sin öfvertygelse. I det genom statistiska centralbyrån uppgjorda sammandrag af Konungens befallningshafvandes berättelser för 1867 förekommer å sidan 20 följande:

“att från flera håll vitsordas minskade missbruk af bränvin på landsbygden”. — Vidare finner man i samma berättelser följande omdöme uttaladt:

“De i åtskilliga städer bildade bolag för utskänkingsrörelsen i syfte att förebygga ockrandet på lättsinnet och passionerna, synes vara ett synnerligen godt medel, hvarigenom äfven städerna kunna skydda sig mot bränvinets förderfliga följder.”

Jag har trott mig böra återropa dessa yttranden med anledning af det klander, som i Utskottets Betänkande framhållits emot de ifrågavarande bolagen.

Om vi dernäst betrakta jordbrukets ställning till denna fråga, så må det visserligen vara möjligt, att en och annan mindre jordbrukare saknar den tid, då husbehofsbränningen blomstrade och då det fanns ej mindre än 140,000 bränvinspannor i gång inom riket. Men om husbehofsbränningens afskaffande i sjelfva verket medfört någon förlust för innehafvarne af de smärre jordlotterna, hvilket jag betvivlar, så hafva de likväl icke saknat utvägar, att undanröjda denna förlust derigenom, att på många ställen flere smärre jordbrukare förenat sig i bolag, för att gemensamt bedrifva denna rörelse. Bränvinsbränningen idkades 1865 enligt statistiska byråns sammandrag med 564 mindre fabriksinrättningar, som voro spridda till alla delar af landet. Ett tillfälle har sålunda härigenom erbjudit sig för den omkringliggande trakten att vid dessa anläggningar finna afsättning för sina produkter, synnerligen potatis, som inom landet skördas till en kvantitet af ej mindre än 8,434,000 tunnor om året; och hvilken icke kan transporteras långa vägar, derföre att transportkostnaden blir för dyr, i förhållande till det relativt låga värdet på varan, och

icke heller kan forslas under de årstider då den kan skadas af frost. När en fabriksrörelse, som drifves på spridda punkter af landet, åstadkommer en produkt af 16 till 18,000,000 Riksdalers värde, är det temligen påtagligt, att en sådan rörelse ej kan undgå att erbjuda förtjenst. och på många sätt bereda arbetstillfällen åt befolkningen.

I fråga om 1855 års lagstiftnings inflytande på statsverkets ställning; och för den händelse att icke alla af Kammarens ledamöter gjort sig den mödan att genomgå de föregående riksdagarnes Kongl. Propositioner rörande statsregleringen, ber jag att få framlägga några siffror, som upplysa förhållandet.

Vid 1853—1854 års riksdag antogs den nya bränvinslagstiftningen att blifva gällande, hvarom kungörelse utfärdades i Januari 1855. Afgiften bestämdes då till 48 öre kannan och detta medförde genast en statsinkomst af 4,800,000 för hvartera af åren 1856 och 1857, i stället för 900,000 R:dr, hvilket utgjorde det belopp, hvartill statsverkets behållning af bränvinsbevillningen i medeltal årligen uppgått under husbehofsregimen. Statsinkomsten uppgick sålunda under dessa begge år tillhopa till 9,600,000 R:dr. Vid 1857 års riksdag ökades skatten till 60 öre med den påföljd att under de 12 åren 1858—1869 Statens inkomst af bränvinstillverkningen uppgått till 97,573,299 R:dr. Läger man dertill hvad som influtit under 1856 och 1857, eller 9,600,000 R:dr, så har statsverkets hela inkomst, sedan den nya bränvinsskatten infördes, uppgått till en total summa af 107,173,299 R:dr. Om åter afgiften under denna tid hade utgått endast med samma belopp, som intill 1855, så skulle den på dessa 14 år ej utgjort mera än 12,600,000 R:dr. Afdrages detta belopp från den nyssnämnda totalsumman, så visar sig, att statsverket utöfver hvad som på grund af den gamla lagstiftningen bort inflyta, på förändringen haft en behållen vinst af 94,573,299 R:dr. Således ett belopp, som hade varit tillräckligt att betäcka hela den kostnad, som nedlagts på våra stambanors byggande. Men jemte denna inkomst för statsverket hafva jemväl städer, kommuner och hushållningssällskaper genom till dem inflytande försäljningsafgifter haft en intäkt, som, efter hvad Utskottet upplyser, i medeltal, endast för de trenne sista åren, uppgått till 1,617,070 R:dr årligen.

Efter denna öfverblick å det inflytande, som denna lagstiftning haft å de föremål, som närmast beröras af densamma, är man berättigad fråga sig om det kan vara skäl att från grunden upprifva en författning, som verkat så mycket godt, i synnerhet då den åsyftade förändringen icke kan vinnas med mindre än genom betydliga uppoffringar både från Statens och kommunernas sida. Ty en tillökning i skatt af 10 öre, som Utskottet föreslagit å en konsumerad tillverkning af 11,640,000 kannor betäcker ej på långt när den summa af 1,617,000 R:dr, som är beräknad att gifvas såsom ersättning åt städer och kommuner. Men jag vill mindre fästa mig vid denna missräkning, hvars tillkomst i viss mån upplyses af reservationerna; ty min tanke är att, utan afseende härpå, bränvinstillverkningen, såsom en följd af den föreslagna förändringen, skulle komma att betydligt nedgå och Statens inkomster i samma mån att minskas och detta af de skäl, som jag nu går att anföra.

Såsom förut är nämnt idkas bränvinsbränning enligt de senaste statistiska uppgifterna vid 564 i gång varande brännerier, och då man dividerar den summa af 11,640,000 kannor, hvartill Utskottet beräknat tillverkningen, med bränneriernas antal, så visar sig att denna tillverkning vid hvarje bränneri ej uppgått högre än till omkring 20,000 kannor årligen i medeltal; hvaremot deras tillverkningsförmåga under 7 månader otvifvelaktigt varit 3 à 3½ gånger större.

Men häraf måste man draga den slutsatsen, att den rörelse, som idkats vid dessa små fabriker på landsbygden, icke bedrifvits som en förädlingsindustri, utan som en binäring för jordbruket, hvars fördelar af bränvinsbränningen varit indirekta, och sålunda icke legat i den förtjenst som uppstår, då åt ett råämne genom fabrikation gifves ett högre värde, utan bestatt deri, att den produkt, som frambringats, lemnat som biprodukt ett värderikt boskapsfoder, att densamma i allmänhet funnit lättare afsättlighet och varit belastad med betydligt mindre transportkostnader än jordbrukets öfriga alster, men hufvudsakligast i det tillfälle som härigenom bereds jordbrukaren att kunna med fördel utvidga sin rotfruktskultur, hvilken ingår som ett betydande moment i hvarje rationel landthushållning och skänker åt den svagare jorden ett värde och en användbarhet, som den eljest skulle sakna. Men häraf följer också att, om man belastar bränvinstillverkningen med alltför höga afgifter, och med detsamma bereder en ökad uppmuntran åt den olofliga införseln, risken blir för stor, hvarför den tillverkning som bedrifvits på förutnämnda sätt, som binäring för jordbruket, om densamma icke kommer att alldeles upphöra, likväl blir inskränkt till det möjligen minsta. Det må vara att den stora fabrikationen kan komma att upptaga hvad jordbruket nödgas försaka, men äfven om man anser detta nyttigt för landet på det hela, är det tvifvelaktigt, om detta i längden kan ske med fördel för idkaren sjelf; enär de stora fabriker icke kunna, af många skäl, till erforderlig myckenhet disponera ett så billigt råämne som den mindre tillverkaren på landsbygden, och häraf slutar jag, att man gör sig en oriktig föreställning, då man tror, att denna ökade skatt, om den äfven höjdes till det belopp, som af reservanter påyrkats, skall komma att inbringa icke blott den summa, som erfordras, för att bereda ersättning åt kommuner och korporationer för den förlorade försäljningsafgiften, utan derutöver den påräknade inkomsten för statsverket. Man har gifvit den föreslagna ersättningen åt städer och menigheter benämningen af ett rättsanspråk. Nej! mine Herrar, den stödjer sig hvarken på en rättsfordran, icke ens på det billiga; men sannt är det, att, om förslaget antages, det blir en sorglig nödvändighet, att i mer eller mindre mån tillerkänna vederbörande en sådan ersättning, och sålunda, i omvänd ordning mot alla sunda begrepp, göra Staten skattskyldig till menigheter och samfund. Utskottet synes sjelft hafva haft åtskilliga skrupler mot en sådan anordning, och har därför föreslagit att servituten borde aflösas genom bildande af en amortiss-mentsfond, eller en kapitalisering af dessa tillskapade fordringar, och det må då vara skäl att göra sig ett begrepp, om, huru stor den uppoffring kunde blifva som statsverket skulle komma att vidkännas i kapitalform för denna aflösning. Jag får då upplysa,

att summan beräknad efter 5 procent, utgör icke mindre än 32,764,000 R.dr. Men männe, äfven med åsidosättande af det olämpliga i sjelfva principen, vårt statsverk befinner sig i den lyckliga belägenhet, att detsamma kan afhända sig en så betydlig summa, Jag måste sålunda afstyra bifall till de nu föredragna punkterna, om jag ock erkänner, att det kan finnas ett och annat i förslaget, som är alldeles fristående från hufvudfrågan, såsom i hvad Utskottet yttrat om nederlagsrätten, som kan förtjena att, i mer eller mindre mån, tagas i betraktande, när dessa frågor förekomma till behandling.

Jag begär proposition å afslag af Betänkandet i den del, som utgjort föremål för denna öfverläggning.

Herr Faxe: Föreliggande förslag rörande bränvinstillverkning är bygd på en grund, motsatt den, hvar på nu gällande stadganden i ämnet stödjade sig. För närvarande skall tillverkningsafgiften erläggas förskottsvis; då deremot, enligt förslaget, det skulle bero på tillverkaren att antingen erlägga afgiften i förskott eller ock få anstånd, med vilkor att bränvinet uppläggas på nederlag, der det sedan under ett år får qvarligga, hvarefter ytterligare anstånd med skattens erläggande beviljas derest bränvinet förflyttas till Kronans nederlag. Jag hemställer dock, huruvida förslaget är så genontänkt, att man kan anse, att de föreskrifter, som härmed stå i samband, skulle kunna behörigen verkställas. I första rummet blefve det kontrollören på stället och sedermera tillsyningsmannen, som skulle få att göra med uppbörden, i så måtto, att han, i den mån tillverkaren erlade skatten, skulle mottaga landtränteriets qvitto och utlemna det quantum bränvin, som svarade emot den erlagda skatten. Detta möter väl ingen större svårighet, så länge kontrollören är på stället eller der eljest brännerierna ligga nära hvarandra; men när de äro spridda på flera mils afstånd, tarfvades ett magasin och en tillsyningsman på hvarje ställe. Härvid möter den betänklighet, huruvida man kan vara förvissad om att finna lämpliga magasin och pålitliga tillsyningsmän, och jag tillstår, att jag, synnerligast i sednare hänseendet, är ganska tveksam.

Vidare förekommer i afseende å bränvinets uppläggande på nederlag under tullkontroll, att tullverket, så vidt mig är bekant, icke har några egna magasin. De handlande, som begagna sig af nederlagsrätt, måste sjelfva upplåta förvaringsrum; men icke vill man att bränvinstillverkarna i enlighet dermed skulle skaffa lokaler, och följden blefve då den, att Staten finge låta uppföra magasin.

Ytterligare skulle stor svårighet uppkomma vid kontrollen och redovisningen. Kontrollören skallre dovisa, tillsyningsmannen likaså, samt dessliques tullen, landtränteriet och landskontoret; och till följd häraf blefve kontrollen ganska svår och sannolikt föga tillfredsställande.

I förslaget saknas i öfrigt bestämmelse, huru det skall förhållas med afgiftens erläggande, i händelse magasin vid bränneriet icke finnes att tillgå, eller derest bränvinet qvarligger i magasinet ända till den 1 Oktober, då det nya brännings-året skulle vidtaga.

Den omständighet, som emellertid hos mig väcker den största

betänklighet, är, att ovedersägligen betydliga afdrag å bränvinsinkomsten måste ega rum till betäckande af kostnaderna för alla kontrollåtgärderna. Följden deraf blefve, att statsverkets behållning af bränvinsskatten, i händelse denna icke förhöjdes, komme att minskas. Hvar till ytterligare kommer, att skatten inginge irreguliert och statsverket således nödgades att, åtminstone till en början, från Riksgäldskontoret begära ganska betydliga förskott. Men är man väl nu så säker på att Riksdagen bestämmer en skatt, motsvarande den förökade kostnaden? Och, i motsatt fall, hvar står man då, om förslaget emellertid antagits!

Hvad beträffar förslaget till lag om bränvinsförsäljning, vore det, enligt min uppfattning, en stor olycka om detsamma vunne bifall, och sålunda till kommunerna öfverlättes att, oberoende af auktoriteterna, anlägga krogar. Visserligen kunde det finnas kommuner, som icke ville uppmuntra krogrörelsen, men andra kommuner torde gå en alldeles motsatt väg, och att de sednarens antal skulle blifva öfvervägande lärer ingen betvifla, som kommit i erfarenhet om den rol, det personliga inflytandet spelar i kommunerna. Dessutom frågas, efter hvad grund försäljningsmän skulle antagas, då det nuvarande stadgandet om försäljningsrättens utbudande på auktion blefve upphäfdt.

Men om man genom nämnda förändring skulle föröka krogarnes antal, blefve detta ännu mera händelsen genom den förändring, hvarigenom minimum af bränvin vid partihandel nedsattes från 15 kannor till, såsom Utskottet föreslagit, 5 kannor, ty genom denna förändring komme hvarje bränneri, der skatten erlagts i förskott, att förvandlas till ett slags krog, der bränvin utlemnades 5 kannevis, för att sedermera delas emellan dem, som salat ihop penningar till inköpet.

På det vi icke skulle nödgas antaga en lag, som kunde hafva så olyckliga följder, måste jag yrka afslag å de nu föredragna punkterna. Att försäljningslagen står i nära sammanhang med tillverkningslagen ådagaläggas äfven deraf, att i första punkten omnämnes både tillverknings- och försäljningsafgifter, hvilka skulle sammanslås till en enda, under den nyuppfunna benämningen "bränvinsskatt". Och en reservant har behagat anse försäljningsafgiften jemväl vara af "ren bevillningsnatur"; men att detta grundar sig på en missuppfattning, är tydligt, enär denna afgift icke omförmäles bland de bevillningar, som finnas uträknade i 60 § Regeringsformen.

Herr Bennich: Det var att vänta, att detta förslag skulle inom Kamrarna mottagas med mycket blandade känslor; men oaktadt Utskottet kunde förutse sådant, ansåg det sig pligtigt egna all omsorg åt utarbetandet af ett förslag, som, enligt Utskottets tanke, bättre än den nu gällande lagen skulle kunna tillfredsställa alla billiga anspråk. Långt ifrån att på något vis vilja underskatta värdet af den stora reform, som genomfördes 1853—1854 års riksdag, har Utskottet tvärtom villigt erkänt det framsteg, som derigenom togs; men å andra sidan kan det icke heller förnekas, att, om denna reform var af omständigheterna betingad, den likväl innefattade en mängd oegentligheter, hvilka böra så snart som möjligt undanrödjas. Bränvins-

lagstiftningen är i och för sig en undantagslag, med afseende hvarå allmänna lagstiftningsgrunder icke kunna vinna full tillämpning. Det är derföre omöjligt att uppställa dessa författningar i öfverensstämmelse med det system, som genomgår vår öfriga lagstiftning, men man måste dock äfven inom dem söka genomföra vissa grundsatser, som så väl i och för sig som med hänseende till det allmänna syftet kunna försvaras. Att detta icke är händelsen med den nuvarande lagstiftningen, derom var man inom Utskottet temligen allmänt öfverens. Den nuvarande lagstiftningen utgick från ett sträfvande att, såsom redan den förste värde talaren anmärkte, i första rummet tillgodose sedlighetens intresse, i andra jordbruksnäringen och i det tredje Statens behof af förökade inkomster. Men under det man sökte befrämja dessa trenne syften, insmogo sig åtskilliga motverkande bestämmelser. Så t. ex. i afseende å första intresset stadgade man väl, att kommunen finge inom sig ordna bränvinsförsäljningen, på det kommunen, som mest lede af ordningarne, skulle kraftigast kunna motarbeta dryckenskapslastens sorgliga inflytande. men innan tillförsäkrade på samma gång kommunerna rättighet att få uppbära ganska betydliga afgifter af bränvinsförsäljningen. Man ställde kommunen i valet emellan det sedliga intresset och den finansiela spekulatiönen och, som vi veta litet hvar, är detta en ganska äfventyrlig konflikt. En stor del kommuner hafva visserligen på ett fullt aktningvärdt sätt företrädesvis sett på det första intresset, eller sedlighetens befrämjande, men det låter icke förneka sig, att en stor del kommuner icke kunnat motstå den frestelse, som låg i de stora inkomsterna. Striden i detta hänseende har varit ganska stark och ömsom har den ena riktningen inom en kommun varit den bestämmande, ömsom den andra, allt efter den vexlande majoriteten å kommunalstämmoerna. Nu föreställde sig Utskottet, att utsigten att befrämja det sedliga ändamålet skulle ofantligt mycket vidgas derigenom, att man öfverlemnade åt kommunen att ordna försäljningsväsendet, men betoge densamma all rätt, att från denna rörelse hemta någon ekonomisk vinst. Då kommunen icke längre bade någon inkomstkälla i upplåtandet af försäljningsrätt, hade den nemligen icke något annat mål i detta hänseende. än att tillse, det anordningarne gjordes ur den sedliga synpunkten, som alltid borde vara den bestämmande.

Det andra stora syfte, som förelåg 1853—1854 års riksdag med afseende å bränvinslagstiftningen, var att tillgodose jordbruksnäringens fördel. Att detta syfte icke blifvit uppnått genom den nuvarande lagstiftningen, derom hör man från alla landsorter icke mer än en tanke — förutsatt, att jordbrukarne äro de, som kunna bedöma hvad som varit gagneligt eller skadligt för jordbruksnäringen. Det ligger också i sakens natur, att denna lagstiftning föga skulle tillgodose jordbrukets intresse då, såsom i förstone stadgades, tiden för bränvinstillverkning begränsades till 2 å 3 terminer. Sedermera har visserligen tiden för bränvinstillverkning blifvit något utsträckt, men tillika existerar ju den bestämmelsen, att bränvinstillverkaren skall *på förhand* erlägga den ganska betydliga skatten. Något motstycke härtill förekommer icke i öfriga näringar inom vårt land, och det är sannerligen ett ganska egendomligt sätt att befrämja en näring, att den, som skall utöfva densamma, hänvisas att kasta sig i händerna

på förläggare, som gemenligen taga lejonparten af den vinst, som eljest kunde vara att förvänta. Bevillnings-Utskottet har trott, att i detta hänseende en stor och välgörande förbättring för jordbruksnäringsen skulle vara att hemta deraf, att beskattningen icke längre uttoges forskottsvis, och således icke omedelbart tryckte sjelfva tillverkningen, utan att tillverkaren finge arbeta och producera sin vara, utan att till Staten erlægga afgift förr, än varan ginge ut i handeln. då det blefve köparen, som för konsumentens räkning komme att förskjuta skatten, och hvarigenom denna blefve, icke, såsom hittills, en produktionsskatt, utan en konsumtionsafgift.

Den tredje synpunkten, som afsågs vid 1853—1854 årens lagstiftning, nemligen att bereda statsverket ökade inkomster, har Bevillnings-Utskottet visserligen icke lemnat ur sigte, och Utskottet har varit af den tanke, att Statens inkomster, långt ifrån att förminskas genom det föreliggande förslaget, snarare skulle icke oväsentligen ökas, ehuru, såsom det torde vara Herrarne bekant, sjelfva skattesiffran i en hastig vändning kom att bestämmas på ett sätt, som icke öfverensstämde med planen i sin helhet.

I afsigt att tillgodose alla de tre förut nämnda intressena — sedlighetens, jordbrukets och statsinkomsternas, har Utskottet framlagt förevarande förslag, enligt hvilket de hittills utgående skatterna skulle sammanföras till en enda, denna helt och hållet tillfalla statsverket och tillika komma att drabba konsumenterna lika, ehvad de äro i den ställning, att de kunna skaffa sig hvad de behöfva för längre tid, eller att de nödgas förse sig för dagen. Det ligger en icke ringa orättvisa deri, att det för närvarande är den sämre lottade, som tyngst drabbas af skatten. Ett sådant förhållande kan icke ens i en undantagslagstiftning försvaras. Den förste värde talaren anmärkte, att den föreslagna skatteförhöjningen af tio öre icke skulle betäcka kostnaden af förändringen. Deri har han rätt, men jag har, såsom jemväl inhemtas af min reservation, inom Utskottet förordat skattesiffrans bestämmande till en riksdaler och icke till 80 öre, hvilken senare siffra måste anses såsom en händelse och icke såsom en tanke. Blifver skatten bestämd till en riksdaler, betäcket icke blott den förökade kostnaden, utan statsverket erhåller äfven en förökad inkomst.

Nämnde talare erkände, att förslaget innefattade åtskilligt godt och deribland bestämmelsen om nederlagsrätt. En annan talare åter har just emot förslaget i denna del yttrat betänkligheter. Dessa voro dock, enligt min åsigt, beroende af förbiseende utaf hvad förslaget innehåller och huru det skulle slå sig ut. I sjelfva verket är det icke så äfventyrligt med nederlagsrätten, som den värde talaren föreställer sig. Så t. ex. kan det visserligen icke förnekas, att, då brännerierna ligga spridda på så långt afstånd från hvarandra, att samme kontrollör icke kan öfvervaka flera, särskild kontrollant behöfver anställas vid hvarje sådant bränneri, men den saken torde Konungens Befallningshafvande utan svårighet kunna anordna; och då för nederlagsrätten skulle inflyta afgifter, som beräknats till ett belopp af omkring 80,000 R:dr om året, lär man få antaga, att Konungens Befallningshafvande icke skulle sakna medel att aflöna

pålitliga kontrollanter, utan att deraf skulle föranledas någon särskild utgift för statsverket.

Den värde talarrens betänklighet med afseende derå att lämpliga magasin icke finnes att tillgå, torde förtälla, då man ihågkommer, att, om tillverkaren icke har något antagligt magasin, får han icke begagna nederlagsrätt, utan måste betala skatten i förväg. Skyldigheten att tillhandahålla magasin är nemligen ålagd tillverkaren och icke kronan.

Påståendet, att skatten komme att ingå irreguliert, torde icke heller vara fullt "genomtänkt." Mig synes nemligen uppenbart, att skatten, då den komme att ingå i mån af konsumtion, hvilken i medeltal torde utgöra en million kannor i månaden, skulle inflyta mycket mer regelbundet, än för närvarande, då den ingår blott vid vissa tider. Det är sannt, att den komme att ingå senare än nu, men genom den förhöjning i skatten, som man i verkligheten afsåg, skulle en så förökad inkomst för staten erhållas, att den tillfyllest ersatte den ränteförlust för staten, som till en början uppstode.

Slutligen kan jag icke undgå att anmärka, att jag åtminstone icke kan fatta, huru man kan föreställa sig, att en kommun, i händelse föreslaget bifölles och kommunen således betoges den fördel, den hittills haft af bränvinsförsäljningen, skulle blott af välvilja för en eller annan person, af nyck eller annan sådan omständighet kunna föranledas till benägenhet att vilja tillstodja anläggandet utaf krogar. Det må väl icke vara en för kommunen likgiltig sak, att kunna motverka oordning och oskick, och då den lockelse till svaghet i detta hänseende, som innehålles i de nuvarande stadgandena, komme att upphöra, må man väl kunna antaga, att den antyddas farhågan är ogrundad.

På dessa skäl och de öfriga, som framgå af Utskottets motiver, tillstyrker jag bifall till de nu föredragna punkterna.

Grefve Wachtmeister. Hans: Det motiv, som föranleder mig att yrka afslag å de nu ifrågavarande tvenne punkterna, är, att på första punkten grundar sig i väsendtlig mån den af Utskottet föreslagna förändringen i försäljningslagen, hvilken jag för min del anser högst vådlig. Låt vara att den försäljningslag, vi nu ega, är bristfällig; den har dock till syftemål att fördyra bränvinet och på så sätt medverka till superiets hämmande. Den föreslagna förändringen går i motsatt riktning, den gör bränvinet mera åtkomligt, bidrager, att sänka priset å krogen och skulle derföre, i min tanke, hafva till följd en tillväxt i krogarnes antal, det vill säga befrämja superiet. Så skulle förslaget att nedsätta minimum för utskänkning från 15 till 5 kannor förvandla hvarje bränneri till en krog. Åt samma håll syftar nedsättningen af minimum vid minuthandel. Hvad beträffar den bestämmelsen, att kommunerna skulle, utan att Konungens Befallningshafvande finge deltaga i pröfningen, ega rätt att meddela tillåtelse till utminuteringsställens anläggande, är det min öfvertygelse, att, om icke i städerna, åtminstone på landet, krogarnes antal skulle ökas genom en sådan bestämmelse. Det är nemligen ofta fallet, att den mest inflytelserika personen inom ett samhälle är bränvinsbrännare, och i hans intresse ligger tydligen, att många af-

sättningsställen för hans produkter finnas inom kommunen. Jag vet dessutom af egen erfarenhet, att, om icke Konungens Befallningshafvande haft rättighet att sätta sig emot nya krogars öppnande, vi i Blekinge skulle hafva ett långt större antal sådana än hvad nu är fallet. Upphörandet af kommunernas vinst på försäljningen skulle ej komma att motverka det af mig fruktade förhållandet, ty landkommunernas nuvarande andelar äro i allmänhet obetydliga och ingå för öfrigt icke direkt till kommunerna, utan först till ränterierna, derifrån fördelning sedermera sker.

Den siste värde talaren påpekade såsom en förtjenst hos det föreliggande förslaget, att, om försäljningsafgiften sammanslås med tillverkningsafgiften, konsumenterna komma att skatta lika, så att icke såsom hittills den fattige får betala sin vara dyrare än den, som mäktar köpa större partier på en gång. Jag medgifver, att det är oegentligt, att den fattige proportionsvis skall skatta mera än den förmögne, men förhållandet är tyvärr, att just den fattige är mest utsatt för superiets frestelser och faror. Saken har äfven en annan sida. Sammanslås tillverknings- och försäljningsafgifterna, blir väl följden den, att man kan suppa billigare än nu på krogen, men den, som för fabriker eller för tekniska ändamål använder bränvin, skulle få betala både tillverknings- och försäljningsafgift och således mera än nu.

På grund af hvad jag anfört anhåller jag om afslag å 1:sta och 17:de punkterna af Utskottets Betänkande, och hoppas jag, att, sedan dessa punkter väl blifvit afslagna, hela försäljningslagen i detta Betänkande skall falla af sig själf.

Herr Arrhenius: Efter den förebräelse Utskottet fått uppbära att dess förslag skulle innebära ett befordrande af bränvinskonsumtionen och gifva ökad näring åt de oordningar, som deraf alltid äro en följd, anser jag mig pligtig förklara, att det varit Utskottets ledamöter lika angeläget, som någon af Kammarens, att se till, det icke genom förändringar i bränvinslagstiftningen bränvinsförtäringen och i sammanhang dermed osedlighet och oordningar skulle befrämjas. Utskottet har varit öfvertygadt att ställningen för närvarande i förbemälda hänseende är vida bättre än före nu gällande bränvinslagstiftnings införande, samt att, i samma mån som upplysning och bildning blir allmännare, skall superiet jemte andra laster aftaga. Utskottet har trott och varit lifligt öfvertygadt om, att bränvinsbränningen skulle kunna ordnas så, att den med mera fördel för jordbruket skulle kunna bedrivas, samt att det myckna onda, som ännu är att öfverklaga rörande sättet, huru bränvinsminuterungen och utskänkningen bedrivas, skulle kunna minskas, om ej helt och hållet förekommas. I afseende på hvad frågan nu egentligen gäller, eller det föreslagna sammansläendet af tillverknings- och försäljningsafgifterna, ber jag få erinra, att hittills knappast $\frac{1}{3}$ del af försäljningsafgiften utgått för det bränvin som afyttrats. Utskottet har tänkt sig, att, genom dessa skatters sammanförande till en, Staten hädanefter ordentligt skulle erhålla den föreslagna konsumtionsskatten och derigenom blifva fullt betäckt för de utgifter och uppoffringar, den må-

ste underkasta sig, i händelse de af Utskottet föreslagna förändringar i öfrigt blifva genomförda. Den förste talaren nämnde, att det icke kan bestridas, att 1855 års författning rörande brännerihandteringen medfört mycket godt och att vi med glädje kunna tänka på den ståndpunkt, folket nu intager. Jag medgifver detta, men nekas kan dock icke, att den närvarande bränvinstörfattningen lider af ganska betänkliga brister och att den icke, såsom man väntat, bidragit till jordbrukets förkofran. Den har tvärtom genom bestämmelsen om bränvinsskattens erbäggande i förskott nödgat en mängd bränvinsbrännare att söka förlagsgivare, af hvilka de blifvit allt annat än ömsint behandlade. En förhöjning i afgiften för inom landet tillverkad och konsumeradt bränvin är en smäsak i jämförelse med de hårda vilkor, en del bränvinsbrännare nu måste underkasta sig vid upplaningen af penningar till skattens erläggande i förskott.

Utskottet har ansett att bränvinstillverkningen, som för närvarande utgör en af jordbrukets förnämsta binäringar och hvaraf Staten har en årlig inkomst af cirka 10 millioner riksdaler, är af den vikt och betydelse att den, hvad lagstiftning angår, fordrar ett lika rättvist och förtroendefullt tillmötesgående som hvarje annan loflig näring. Det är sannt, att denna lagstiftning alltid måste blifva en undantagslagstiftning, men lagstiftningen bör dock vara sådan, att den befördrar och icke hämmar näringens utveckling, på samma gång den tillgodoser sedlighetens och den allmänna ordningens intresse. Om Kammaren beslutar tillverknings- och försäljningsafgifternas sammanslående och om dessa afgifter bestämmas till en sådan siffra, att skatten icke allenast betäcker den summa, som beräknats för Statens behof, utan äfven, — sedan landstingen och hushållningssällskapen och öfrige erhållit hvad dem bör tillkomma af försäljningsskatten, samt den fördyrade kontroll, det föreliggande förslaget skulle medföra, blifvit betald — lemnar ett överskott till statskassan, vore ju derigenom någonting ganska godt vunnet. Den nederlagsrätt, som förslaget afser att bereda bränvinstillverkaren, eges för närvarande af hvar och en, som handlar med utländska spirituosa. Hvarföre skall man då neka de Svenska sprittillverkarne denna förmån och i öfrigt bereda dem möjlighet att med fördel kunna exportera Svensk sprit till utlandet, hvarigenom skulle vinnas stora fördelar i stället för den spanmålsexport som nu bedrifves? Med anledning af de anmärkningar, som blifvit gjorda mot den föreslagna förändringen i afseende å skattens erläggande, ber jag få erinra, att jag anser denna förändring särdeles önskelig, ty derigenom skulle de stora ryckningar i affärlifvet, som nu inträffa hvarje gång skatten utgår, i följd af penningarnes dragande ur rörelsen, förekommas, penningarörelsen i landet blifva jemnare och affärlifvet i allmänhet till följd deraf tryggare. Ser man Utskottets förslag från alla sidor och icke på förhand uttalar sitt "non possumus", tror jag man skall finna mycket i detsamma, som är värdt att erkännas och godkännas. Ehuru bränvinstillverkningen för närvarande utgör jordbrukets förnämsta binäring, vill jag icke påstå, att den nödvändigt hörer till ett väl ordnad jordbruk, ty vi ega inom landet många exempel på väl ordnade och väl skötta jordbruk, utan att vid dem bedrifves någon bränvinsbränning. Man

hör dock så ofta klagas öfver vårt lands stora hafreexport. Ordna vi bränvinsbränningen så att den sättes i sammanhang med en lönande export af sprit, så skola vi icke behöfva skeppa ut hvarken vår hafre eller något annat sädesslag, utan vi skola i stället afyttra sprit, som är på verdensmarknaden en kurant vara, äfven i de vinproducerande länderna, der importerad sprit i stor mängd förbrukas såsom tillsatts till flera viner, för att göra dem hållbara.

På grund af hvad jag anfört yrkar jag bifall till de ifrågasvarande punkterna.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Den från 1853—1854 årens riksdag utgångna bränvins-lagstiftningen har vunnit och åtnjutit ett lika allmänt, som rättvist erkännande. Bränvinstillverknings- och bränvins-försäljningslagarne, som voro frukten af den nämnda Riksdagens oförtrutna fosterländska nit, hafva sedan dess med endast några mindre modifikationer verkat till minskning i rusdryckernas bruk och derigenom äfven till höjande af nationens moraliska kraft. Det ifrågasvarande författningsparet, ett ädelt par, har dock icke kunnat alldeles undgå att röna en menlig inverkan af tidens vexlingar. Under det den manliga parten, tillverkningslagen med kall beräkning utkräft sin tribut medelst att låta uppmäta hvarje kanna bränvin, derför skatt fordrats, och derigenom upprätthållit sin makt och sitt anseende, har nemligen deremot den svagare parten, försäljningslagen, som redan från början mera lyssnade till hörsagor, till uppgifter af taxeringskomitéer samt dem, hvilka såsom bolag eller enskilda, ställde sig under hennes spira, blifvit gäckad i sina förhoppningar att utfå hvad som förklarades vara hennes rätt. Försöken att undandraga sig den skatt, försäljningslagen pålägger, hafva under tidernas lopp blifvit alltmera djeriva, och huru de lyckats, visar sig bäst deraf, att för närvarande omkring endast $\frac{1}{3}$ del af det bränvin, som inom landet förtäres, får vidkännas denna skatt. En annan svaghet, som, alltifrån det försäljningslagen framträdde i dagen, blifvit densamma tillvitad är en viss partiskhet för städerna. Dessa hafva ock alltmera vetat att draga parti af de dem förunnade fördelar och derigenom har en strid mellan stad och land uppkommit, som numera hotar att antaga oro-väckande dimensioner. Under sådana förhållanden tyckes tiden vara inne för lagstiftningen att träda emellan för att gifva kraft åt det försvagade lagbudet och försona de stridande intressena. Ett steg i denna riktning har blifvit taget af Bevillnings-Utskottet, då det föreslagit de båda skatternas sammansläende till en. På grund af det sedliga syfte, som alltid måste ligga i bränvins-lagstiftningen, är utskänknings-afgiften för närvarande bestämd till 40 öre. Lägges härtill tillverknings-afgiften, 70 öre, kommer man till ett belopp af 1 R:dr 10 öre, hvartill således den sammanslagna skatten synes egentligen böra uppgå, men då, såsom förut är nämnt, en stor del af det tillverkade bränvinet hittills undandragit sig försäljnings-skatten, tror jag, att, om allenast afgiften bestämmes till 1 R:dr, men icke derunder, hinder deraf ej bör möta för skatternas sammansläende. En följd af detta sammansläende blir, att partihandeln, som förut var fri från afgift, kommer att drabbas af en sådan lika med detaljhandeln. Någon

egentlig olägenhet torde dock ej böra anses deraf uppstå, när följden endast blefve, att den förmögnare, som på en gång kan köpa 15 kanor, för det bränvin, han förbrukar, finge betala lika hög skatt, som den fattige. Den ökade inkomst, som härigenom kan tillskyndas statsverket, torde, såsom väl behöflig, ej sakna sitt värde. Af skatternas sammanslagning skulle vidare följa den fördel att, på sätt Utskottet jemväl tillstyrkt, kommunerna jemte landstingen och hushållningssällskapen finge ersättning till visst belopp för den andel af försäljnings-skatten, som hittills kommit dem till godo. För att emellertid tillverkaren ej skall af den höga skatten för mycket betungas, fordras å andra sidan återgiift i afseende på skattens erläggande, så att den ej såsom nu behöfde betalas förskottswis, äfvensom andra lindringar, dem jemväl Utskottet föreslagit. För min del godkänner jag alltså principiellt Utskottets förslag till förändrad tillverkningslag, ehuru jag tror att vissa detaljer kunnat och möjligen bort på annat sätt ordnas, men i fråga hvarom jag dock tror erfarenheten böra blifva den bästa läromästaren.

Olika är förhållandet med förslaget till försäljningslag, hvari jag af skäl, som här redan blifvit anförda, ej kan instämma i hvad angår nedsättandet af minimum för partihandeln, förbudet för kommunerna att draga fördel af bränvins-försäljningen inom deras områden, samt kommunernas rättighet att, oberoende af Konungens vederbörande Befallningshafvande, inom sig ordna bränvins-försäljningen.

Jag kan slutligen icke finna, att såsom här blifvit antydt ett godkännande af den nu föredragna första punkten skulle innebära förpligtelse att antaga äfven den nya försäljningslagen. Det står ju fritt, om denna sednare icke godkännes, att i vissa hufvudsakliga delar blifva stående vid de nu gällande bestämmelserna, endast med nödiga modifierationer samt af det nya förslaget antaga hvad som kan finnas godt och nyttigt. Om i öfrigt all försäljnings-skatt upphörer och Riksdagen särskildt beslutar om ersättningen för hittills åtnjutna andel i försäljnings-afgifterna, så synes mig försäljningslagens öfriga detaljer, såsom varande af rent ekonomisk natur, kunna öfverlemnas till Kongl. Maj:ts afgörande.

Herr von Geijer: Såsom reservant mot Utskottets beslut, anser jag mig böra angifva de skäl, som ligga till grund för min afvikande mening. Jag anser det betänkligt att nu sammanslå de båda bränvinsskatterna till en konsumtionsskatt, lagd på tillverkningen, och min betänklighet i detta afseende kommer från förslaget till försäljningslag, hvarpå jag ej kan ingå, då jag deremot anser den föreslagna nya tillverkningslagen i och för sig nyttig och lämplig. Går jag nu till 48:de punkten, omhandlande 16:de §:n i försäljningslagen, som förbjuder kommunerna att taga särskild skatt för försäljningen af bränvin, och jemför denna paragraf med hvad i 5:te §:n finnes stadgadt rörande ordnandet af minuterungen och utskänkningen, påtränger sig den frågan: Är det sannolikt att minuthandel med och utskänkning af bränvin kan ordnas på ett för sedligheten tillfredsställande sätt, när sådan rörelse icke får med någon skatt beläggas? Jag tror knappast att försäljningen kan ordnas på ett tillfredsställande sätt utan

rättighet till beskattning af minuterings- och utskänkningen, vare sig att sådan skatt utgår enligt nu gällande föreskrifter eller, på sätt en talare, om jag hörde rätt, nyss föreslog, pålågges af kommunen efter dess godtfinnande. Då den föreslagna nya försäljningslagen gifver åt kommunen uteslutande rätt att bestämma å hvilka ställen och af hvilka personer bränvinsförsäljning får utöfvas, men på samma gång förbjuder denna rörelses beläggande med någon den ringaste accis, hvarigenom ock hittills varande bortauktionering af försäljningsrättigheterna komme att upphöra, så befarar jag att antagandet af en sådan försäljningslag skulle göra idkandet af minuthandel och utskänkning af bränvin nog mycket beroende af gunst och protektion. Och häraf kan uppkomst af många små krogar blifva en följd. Det är möjligt att betryggande garantier häremot skulle kunna utfinnas, men dertill fordras en noggrann begrundning af saken, som tiden icke nu medgifver, hvarföre jag icke anser räddigt att genom bifall till den föredragna punkten besluta att tillverknings- och försäljningsavgifterna skola till en konsumtionsskatt sammanslås. En talare har visserligen menat att denna punkt kunde bifallas, oaktadt han reserverade sig emot den del af försäljningslagen, som innehåller förbud för kommunerna att upptaga skatt för försäljningen. Detta erkänner jag att jag ej kan förstå. Ett nu fattadt beslut att de båda avgifterna skola sammanslås till en enda bränvinsskatt, lagd på tillverkningen, synes mig följdriktigt fordra att, på sätt ock Utskottet tänkt sig saken, minuthandeln och utskänkningen göras skattefria. Det kunde måhända vara lämpligt att kommunerna finge inom vissa gränser rättighet att upptaga skatt för bränvinsförsäljningen. Härigenom vanns den fördelen att landet blef, hvad bränvinsförsäljningen angår, likställt med städerna, hvilket ingalunda nu är förhållandet; en bland bristerna i nuvarande bränvinslagstiftning är, såsom redan anmärkts, dess stora partiskhet för städerna. Stadskommunen är icke såsom landtkommunen förpligtad att bortauktionera försäljningsrättigheterna, utan får upplåta dem, at hvilka den helst vill, och kan på detta sätt monopolisera försäljningen i sin egen hand, dymedelst allt för strängt beskattande egna och omgifvande landtkommuners medlemmar. Om landet blefve i detta afseende likställt med städerna, komme till fördel för konsumenten en konkurrens emellan kommun och kommun att uppstå, som för närvarande ej kan ega rum.

För en behöflig omarbetning af försäljningslagen synas flera olika vägar erbjuda sig, men saken fordrar en närmare utredning, innan man kan få klart för sig hvilkendera vägen säkrast leder till målet — ordnandet af bränvinsförsäljningen på ett sätt, som på samma gång tillgodoser konsumentens billiga fordringar och ändock befordrar måttlighet i förbrukning af bränvin. Deraf att jag afslår den föredragna punkten följer dock ej, det jag anser att icke något bör i saken nu åtgöras. Då vi hunnit att genomgå och granska detta betänkande, dervid jag hoppas den nya tillverkningslagen blifver godkänd, anser jag det vara skäl att ingå till Kongl. Maj:t med anhållan det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande huruvida icke en sammanslagning af nuvarande tillverknings- och försäljnings-skatteerna lämpligen kunde ega rum. Skulle då en dylik sammanslagning befinnas lämplig, faller

det sig lätt — om vi redan hafva en tillverkningslag enligt Utskottets förslag — att, genom successiv höjning af den nuvarande tillverknings- och minskning i försäljnings-afgiften, låta den sednare småningom uppgå i den förra, hvaremot äfven en obetydlig ökning af tillverknings-skatten alltid blir en vansklig sak så länge denna skatt erlägges i förskott. Man har framhållit såsom en grymhet i den nuvarande lagstiftningen att i följd af nu bestämda försäljnings-afgifterna den mindre bemedlade måste på krogen betala sitt bränvin icke obetydligt dyrare än den, som köper i minut och mycket dyrare än den, som köper i parti. En talare har upptagit denna anmärkning; jag ber att få erinra att försäljningslagen söker locka den mindre bemedlade från den farliga krogen genom att låta honom få köpa bränvinet billigare i minuthandeln. Jag tror således att man kan lemna det påståendet i sitt värde, att allt bränvin, som konsumenten köper, bör kosta lika mycket, och jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att det för närvarande oskäligt höga priset på bränvinet, som konsumenten nödgas köpa i de uti städerna inrättade bränvinsbolagens försäljningslokaler, härrör icke af den mätliga försäljnings-skatten, utan deraf att bränvinet gjorts till ytterlig grad svåråtkomligt och att försäljningen af denna allmänna förbrukningsvara blifvit så till sägandes stadskommunens monopol. Jag yrkar afslag å punkten.

Grefve af Ugglas: Då jag i början af dagens plenum temligen mycket upptagit tiden, vill jag nu, så vidt möjligt, uteslutande hålla mig till hvad jag anser vara för denna punkt afgörande. Jag vill således nu endast bemärka att hvad man ordat om försäljningslagen står utom den fråga som nu är före. Ty hvad häri föreslagits är, att de hittills för tillverkning och försäljning af bränvin stadgade särskilda afgifter sammanslås till en, men deraf följer ej att kommunerna skulle vara förhindrade att sedermera för krogrörelse eller bränvinsförsäljning taga upp afgifter, blott på annat sätt än det närvarande. Vid föredragningen af förslaget 48:de punkt kommer jag äfven att påyrka borttagande af det deri föreslagna förbud för kommunerna att upptaga afgiften för minuthandel med och utskänkning af bränvin samt föreslå att kommunerna må få uppbära arrendeafgifter å den rörelse som i detta hänseende inom kommunen drifves. Jag anser detta sätt att gå till väga vara vida bättre än det närvarande, ty nekas kan väl ej att, såsom chefen för civil-departementet anmärkt, nuvarande lagstiftning medför många oegentligheter. Den siste talaren påpekade omöjligheten att få lika pris på bränvinet vid minuthandel och utskänkning, äfven om skatten sattes lika. Ja, detta är sant, men om en särskild försäljningsskatt tillkommer, så blir skilnaden ännu större. Blir åter rättigheten till utskänkning och utminuterung utarrenderad, så vinnes den stora fördel, att kommunen får en ärlig afgift och man slipper höra de nu så allmänna hårda beskyllningarne, att en ganska stor del af försäljningsskatten icke utgår och fördelas på det sätt lagen bestämmer, utan enskilda vandrår ner i kommunens kassa. Hela denna oärlighet och orättvisa kommunerna emellan skulle man få bort, om man går in på den åsigt,

jag hyser. Jag vill således nu yrka, att Kammaren, utan att yttra sig om skattebeloppet, ville bifalla denna första punkt. I 17:de punkten önskar jag, att ordet "förbrukas" måtte utgå, emedan det möjligen kan blifva skadligt bindande i fråga om kommunernas utarrenderingsrätt, men å andra sidan ej är behöfligt, då särskilda stadganden finnas om restitution och nederlag. I 12:te § 1 mom. af författningsförslaget iakttages naturligtvis jemväl, att nämnda ord uteslutes samt att frågan om beloppet uppskjutes, hvaremot 2 mom. af §:n blir detsamma som i Utskottets förslag.

Grefve Hamilton. Henning: Nu gällande bränvinslagstiftning hade till syftemål, dels att öka Statens inkomster, dels att minska bränvinsförtäringen. Så vidt jag e farit, hafva båda dessa ändamål vunnits, och jag skulle således ej kunnat ifrågasätta en förändring, men väl icke heller bestrida att en sådan i ett eller annat hänseende kan vara gagnelig. Jag skall emellertid hvarken yttra mig om detaljerna af tillverkningen, som jag icke förstår, eller om försäljningslagen, hvars olägenheter jag ej erfarit. Det finnes deremot en del af förevarande ämne, som jag anser mig hafva en viss skyldighet att taga i betraktande, hvarföre jag till Utskottets herrar ledamöter hemställer att, om den anmärkning jag har att framställa är ogrundad samt om Utskottet varit betänkt på något sätt att afhjelpa den möjliga olägenhet af Utskottets förslag, som jag skall taga mig friheten påpeka, sådant må blifva under diskussionen upplöst.

Jemför jag Utskottets förslag med Kongl. Maj:ts Proposition, synes mig vinsten för statskassan af det förra blifva högst ringa. särdeles i förhållande till de möjliga olägenheterna. Om nemligen tillverkningen antages till 12 millioner kannor, skulle den sammanlagda tillverknings- och försäljningsafgiften, enligt Utskottets förslag, blifva 12 millioner R:dr, hvarifrån likväl till vissa kommuner skulle afgå 14 procent, eller 1,680,000 R:dr, så att behållningen utgjorde 10,320,000, hvaremot tillverkningsafgiften ensam, enligt Kongl. Maj:ts förslag, skulle utgöra 9,600,000 R:dr. Ett öfverskott skulle således uppstå af 720,000 R:dr, hvarifrån likväl måste afgå den ökade kostnaden för kontrollen, samt den minskning, som beloppet af beskattadt bränvin skulle komma att undergå derigenom, att det icke vore den tillverkade quantiteten, utan endast den för förbrukning inom landet ur magasinerna uttagna, som blef beskattad. Vinsten blef således i sjelfva verket ganska ringa, hvaremot olägenheterna, särskildt för Statens penningverk, kunde blifva stora, om ej någon åtgärd till deras häfvande vidtages. Det är nemligen klart, att skatten i de aldra flesta fall ej komme att erläggas af tillverkaren, utan af bränvinshandlaren, för hvars räkning det af honom köpta bränvinet förblef liggande i magasin eller på nederlag, till dess det kunde uttagas för konsumtion. Nu är visserligen möjligt, att något mera bränvin förtäres den ena månaden, än den andra, men öfver hufvud torde man kunna antaga, att månadligen blott en tolfedel af hela bränvinsskatten skulle inflyta. För närvarande ingå inkomsterna till Statskontoret någorlunda jemnt, emedan hela bränvinsskatten inflyter under tiden från Oktober till Maj, eller snarare från Oktober till slutet af

Mars

Mars, emedan bränningen under April är obetydlig; — hvaremot tullmedlen till hufvudsaklig del ingå under sommarmånaderna. Enligt den af Utskottet föreslagna anordning skulle åter sannolikt den 1 April hälften af bränvinsskatten för året vara obetald, och Statskontoret årligen vid denna tid komma i behof af en högst betydlig förstärkning af sin kassa. Synnerligen kännbar kunde denna olägenhet blifva under år, då bränningen varit obetydlig. och det således kunde mera än eljest bero af spekulanter med stor penningetillgång att hålla på varan för prisets uppdrivande, äfvensom då en ofverdrifvet stor tillverkning under ett år föranledt prisfall och förluster, hvilket i sin ordning minskar tillverkningsbeloppet under ett följande.

Genom detta yttrande har jag endast sökt visa, att genom den af Utskottet föreslagna förändringen föga mer skulle vinnas än genom antagandet af Kongl. Maj:ts Proposition, men att deremot en väsendtlig olägenhet kan genom Utskottets förslag föranledas, och önskade jag därför veta, om Utskottet tagit denna i öfvervägande och varit betänkt på sättet för dess afhjelpande.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Då dessa lagförslag behandlades inom Utskottet, lyckades det förena de olika meningarne om tillverkningslagen, hvaremot dessa voro helt och hållet delade om försäljningslagen. Vid betraktande häraf, och då tillverkningslagens ändring icke borde göras beroende af försäljningslagen, sökte den åsigten göra sig inom Utskottet gällande, att lagarne borde åtskiljas, hvarföre 80 öre skulle insättas uti 12 § af tillverkningslagen, och allt samband med försäljningslagen skulle afbrytas, hvaremot ett tillägg skulle göras till försäljningslagen, innehållande att under förutsättning af försäljningslagens antagande, skulle en afgift af 20 öre utgå samtidigt med och på samma sätt som tillverkningsavgiften, hvilka båda afgifter skulle kallas bränvinsskatt. Till följd häraf invoterades 80 öre uti tillverkningslagen, hvaremot det föreslagna tillägget afslogs af dem som ansågo en förening nödvändig. Häraf den för många oförklarliga siffran. Då nu den ena lagen är god och antaglig, hvaremot den andra, som icke har något samband med den första, icke kan anses betryggande, finnes icke något skäl att förkasta den första, derföre att den andra icke kan antagas. På grund häraf anhåller jag om afslag på förevarande punkt.

Friherre von Otter: I likhet med en talare från Calmar län anser jag visserligen icke jordbrukets väl eller ve vara beroende af bränvinstillverkningen, men jag finner dock denna industrigren vara för densamma af stor vigt och ett medel att fortast höja det. En förändring i bränvinslagstiftningen anser jag fördenskull vara af behofvet påkallad, enär de författningar, som nu härom gälla, ovilkorligen verka motsatsen af hvad man skulle önska. Vi hafva talrika exempel derpå, att förskottsbetalningarne för bränvinsbrännare medfört ruin. Man medgifver visserligen, att denna fabrikation erfordrar tillgång på rörelsekapital, men vi känna huru svårt det för jordbrukaren är att anskaffa sådant rörelsekapital som blir tillräckligt såväl

att nedlägga å fabrikationen som att betala skatten. Med dessa åsigter har jag efter bästa förmåga arbetat i Utskotts-afdelningen för genomförande af den författning som nu är föremål för örverläggning, och ehuru jag ej delar Utskottets åsigter i alla punkter och minst i hvad den rör försäljningen, så är jag dock hufvudsakligen af samma tankar. Jag håller mig nu till en början till denna förskottsbetalning. Det synes mig naturligt, att om man vill göra det möjligt för jordbrukaren att med vinst, eller åtminstone utan förlust, tillverka bränvin, måste man borttaga förskottsbetalningen och medgifva nederlagsrätt. Man har visserligen emot Utskottets förslag i denna del gjort åtskilliga anmärkningar som i viss grad ega tillämpning. Man utgår derifrån, att Staten ej skulle få tillräcklig kontroll för skattens uttagande. Under tillämpningen af gällande lag se vi dock huru ej blott Staten utan äfven hushållningssäliskap och landsting utan svårighet fått ut skatten. Då, enligt förslaget, Konungens Befallningshafvande skulle åligga att tillsätta kontrollörer, som uppmäta bränvinet och hvilka skola ansvara derför, att nederlagsmagasinet är så beskaffadt, att undansnillning ej kan ega rum, synes mig att man ej behöfver tveka att förorda nederlagsrätten af fruktan för försnillning. Skulle genom ellsolycka eller annan olyckshändelse staten, såsom Utskottet antydt, gå miste om skatten, så finnes en motvigt i det förslag jag framställt inom afdelningen, att bränvinstillverkaren assurerade å nederlag liggande bränvin; men genom den högre skatten erhåller Staten full ersättning för hvad som kan på detta sätt gå förloradt.

Man har talat om arvode åt tillsyningsmännen och om svårigheten att anskaffa sådana tillsyningsmän. Jag tror ej, att det skall möta så stor svårighet att erhålla fullt tillförlitliga tillsyningsmän, isynnerhet när Konungens Befallningshafvande, på sätt förslaget innehåller, får bestämma aflöningen. Olägenheten af skattens förmenta ojemna ingående har af siste talaren blifvit anmärkt. Jag erkänner, att en viss rubbning i Statens inkomster till en början skall komma att inträffa, men denna olägenhet kan dock ej komma att fortfara mer än några få månader, och då skatten ju skulle erläggas i mån af förbrukningen, synes mig, att den sedermera skulle komma att inflyta temligen jemnt. Om jag antager 12 millioner kannor såsom tillverkningsmedeltal för år eller till och med 13 millioner, så kommer öfver hufvud taget 1 million R:dr att ingå till statsverket för hvarje månad, och då den första brytningstiden är öfverstånden, kommer Staten alltså att hafva sin bestända månadliga inkomst. Jag tycker derföre att svårigheterna ej kunna blifva så stora. Dessutom, om skatten bestämdes till 1 R:dr, skulle tillgången blifva så stor, att dermed mer än väl kunde betäckas annuiteterna på det lån som statsverket möjligen skulle få vidkännas, intilldess regleringen kommit i gång.

I afseende å försäljningen är jag af den åsigt, att närvarande försäljningslag är fotad på falska grunder. Man har gjort försäljningen till en inkomstkälla för kommunen; och om man och med glädje kan erkänna, att många kommuner, utan afseende å inkomsten, hafva ordnat försäljningen så, att syftemålet vunnits, så finnes dock en massa — jag vågar begagna detta uttryck — kommuner,

som gjort till sitt mål att på så sätt ordna försäljningen, att supriet, långt ifrån att hafva minskats, tvärtom tilltagit i oroväckande grad. Jag erkänner visserligen att orsaken till missnöje emot utskänkningsbolagen till en del ligger i afundsjuka, men hufvudsakliga grunden är dock sedeförderfvet. Några speciela exempel anser jag ej behöfva i detta hänseende framdraga. Just dessa omständigheter hafva emellertid vållat, att landtbrukarne i försäljningslagen önska förändring, och som verkat att man måhända ser denna författning i mörkare färger än hvad man egentligen vore berättigad till med hänsyn till många kommuners sätt att sköta försäljningen. Hvad 24:de punkten i forslaget närmare vidkommer, så kan jag ej se någon olägenhet af dess antagande och sluter mig till dem som yrka bifall. Blir punkten bifallen, så ber jag sedan att vid föredragning af öfriga punkter få göra de anmärkningar som jag anser behöfvet påkalla. Jag hade visserligen för min del önskat, att forslaget framkommit på annat sätt och från annat håll, att Bevillnings-Utskottet endast framställt de allmänna grunderna och sedermera öfverlemnat saken till Kongl. Maj:t, men jag fruktade för det spekulationsraseri som möjligen häraf kunde uppstå under nästa somnar och höst; af denna orsak vågade jag inom afdelningen söka framtvunga ett dylikt beslut; men ehvad forslagets utgång kan blifva anser jag en ny författning vara högeligen önskvärd, såväl hvad som rör tillverkning som försäljning.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: I förevarande punkt ligger, om jag rätt förstår saken, hela frågans öde. Det gäller här att ingå på en helt ny lagstiftning. Detta är ett betänkligt steg och det fordras sanneligen en ovanlig djerfhet för att genast acceptera ett sådant förslag. Jag hade äran vara ledamot af Riksförsamlingen redan då nu gällande bränvinslagstiftning infördes, men detta skedde först efter betydliga förarbeten och mångahanda ventilering i broschyrer, tidningar etc. och frågan var till och med, om jag ej minnes oriktigt, föremål för pröfning af en särskild komité. Detta är den stora betänklighet, som hos mig uppstått emot forslaget. Visserligen har jag hört flere utmärkta män uttala sig för och äfven en Konungens rådgifvare gilla forslaget, men detta hindrar mig dock icke att till mig ställa den frågan, huruvida det kan vara rätt att frångå den princip Regeringen vanligen i frågor sådana som denna plägar följa, att inhenta vederbörandes tankar i ämnet, och ehuru Bevillnings-Utskottet i visst hänseende kan anses såsom "vederbörande", så är det dock en betydlig skilnad emellan Utskottet och öfriga vederbörande. Bevillnings-Utskottet kommer ej att tillämpa författningarne; det är de myndigheter hvilka hafva sig sådant uppdraget, som jag anser ej böra förbigås. Vidare måste jag bekänna, att en så stor förändring som den nu ifrågasatta för mig skulle varit vida mer acceptabel, om den utgått ifrån den första statsmakten. Vål har jag hört en af Konungens rådgifvare lemna sitt understöd åt vissa i forslaget uttalade principer, men denna omständighet kan ej föranleda mig att godkänna detsamma. Med dessa åsigter tror jag min

ställning till frågan vara klar, och jag anser mig endast böra tillägga några ord med afseende å ett par punkter i förslaget, som innefatta alldeles nya stadganden. Det slags kreditväsende, som genom den föreslagna nederlagsrätten skulle uppstå, och alla de kontroller, som deraf blefvo en följd, komme naturligtvis att medföra en ny "general-bränvins-direktör" med sin styrelse och falang af tjänstemän.

Jag tycker dessutom, att den så mycket klandrade förskottsbetalningen lämpligen kan jämföras med hushyrans erläggande i förväg.

Om detta förhållande skulle förändras och hyresgästen medgäfvades att betala hyran *efter* det han bebott lägenheten, skulle detta utan tvifvel medföra mycket krångel och oreda. På samma sätt med kredit på bränvinsskatten. Den skulle hafva till följd ett oupphörligt processande, stämningar och bevakningar i konkurser för Kronans räkning. Vill man bereda bränvinsbrännarne någon fördel, så kan man ju nedsätta skatten med några öre motsvarande den ränteförlust han gör på förskottsbetalningen — dertill är jag ej ovillig. För resten tillåter jag mig att nämna, att det ej blir bränvinsbrännarne utan bränvinshandlarne, som få fördel af förändringen, emedan dessa sädnares affärer vanligen gå i stora bolag, som med stora krafter sjelfva kunna bestämma sina vilkor.

För närvarande inskränker jag mig till att förena mig med Friherre Sprengtporten, som yrkat bibehållande af de gamla författningarne, ehuru jag visserligen ej underkänner förslagets förtjenster i åtskilliga detaljer.

Den vidare öfverläggningen i ämnet uppsköts härefter till sammanträdet å eftermiddagen.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets nedannämnda Utlåtanden och Memorial, nemligen:

N:o 67, i anledning af väckt motion angående befrielse för Skillinge fiskeläges åboar från erläggande af nu utgående afgäld till borgmästaren i Christianstad;

N:o 68, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Utlåtande N:o 46, angående Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om fortsatt utgifvande af teknisk-ekonomisk beskrifning öfver Statens jernvägsbyggnader;

N:o 69, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Utlåtande N:o 48, angående Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om rättighet för Göta kanalbolag att af de till säkerhet för kanalens framtida underhåll i Riksgäldskontoret deponerade medel lyfta en summa af 100,000 R:dr mot aflemnande af 1,000 stycken aktier i Kinda kanalverk å sammanlagdt enahanda belopp;

N:o 70, angående ifrågasatt godtgörelse för en vid eldsvåda förkommen svensk statsobligation;

N:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angå-

ende beviljande åt Storbrittanniske undersåtarne Audley C. Gosling och Hugh C. Smith af vissa förmåner i och för jernvägsanläggning mellan Frövi och Ludvika;

N:o 72, i anledning af väckt fråga om Kamereraren i Riksgäldskontoret G. C. Norlings öfverflyttande på Riksgäldskontorets pensionsstat; samt

N:o 73, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om 2:dra och 3:dje punkterna i Stats-Utskottets Memorial N:o 56, angående erhållna återremisser å 3:ne punkter i Utlåtandet N:o 19, rörande dels anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader, dels stambanornas spårvidd och anläggningssätt m. m.

Herr vice Talmannen: Jag får hemställa, att de nu första gången bordlagda ärendena sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum och de för andra gången bordlagda sist å samma lista.

Härtill lemnade Kammaren bifall.

Friherre von Otter: Till följd af min faders i dag inträffade död anhåller jag om 14 dagars ledighet från riksdagsgöromålen, räknadt från den 1 instundande Maj.

Denna anhållan bifölls.

Upplästes ett af Herr Brummer inlemnadt memorial af följande lydelse:

Om ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från den 4 Maj får jag värdsamt anhålla.

Bifölls.

Upplästes ett af Herr Munthe ingifvet memorial af följande innehåll:

Härmed får jag värdsamt anhålla om ledighet från riksdagen under 14 dagar, räknade från den 1 nästkommande Maj.

Bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 27 April 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för sammanträdet å f. m.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

1:a och 17:de punkterna samt § 12 i första författningsförslaget.

Herr Dickson, Charles: Den fråga, som nu föreligger till afgörande, är af så genomgripande beskaffenhet, att det måste åligga hvarje representant att, innan han fattar sitt beslut, noga öfverväga de skäl, som tala för och mot godkännande af Utskottets förslag. Innan man öfvergifver den nu varande bränvinslagstiftningen, är väl skäl att tillse hurudana dess verkningar hittills varit. Att denna lagstiftning på sedligheten inom landet haft ett välgörande inflytande är obestridligt, och Utskottet har sjelf medgifvit detsamma. Orsaken härtill är väl förnämligast att tillskrifva bränvinets fördyrande genom tillverknings- och konsumtionsskatterna, men en annan ganska vigtig faktor, som härvid medverkat, har varit den kommunerna tillagda rätt att öfvervaka så väl minuterings- som utskänkingsrätten. Åtminstone har så varit fallit inom den kommun, jag tillhör, och då jag der haft tillfälle taga närmare kannedom om förhållandet, torde det tillåtas mig att fästa uppmärksamhet på den väsendtliga olikhet i afseende å utskänkingsställena, som förefinnes nu och förr. Sedan bränvinsutskänkningen inom Göteborg ordnats på ett tillfredsställande sätt, hafva nemligen krogarne, hvilka förr varit nära nog röfvarenästen, förvandlats till ganska propra, luftiga förfriskningsställen, der ordningen lätt vidmakthålles, och att detta haft ett särdeles godt inflytande på kunderna är ovedersägligt. Då jag nu sjelf sett de goda följderna häraf för stadens allmänna sedlighet, kan jag ej med min röst bidraga till att bortkasta det hittills följda systemet mot ett annat, ännu alldeles oförsökt, innan jag fått klart för mig, att detta är bättre än det gamla.

Derföre vill jag dock icke förneka, att den nu varande bränvinslagstiftningen lider af brister, och ganska betänkliga brister, men jag tror att de skulle kunna afhjelpas utan en så genomgripande förändring, som här är föreslagen. Bland dessa brister sätter jag i första rummet det tryck, som nu ligger på näringen i stadgandet om skattens erläggande i förskott, ett stadgande som för den mindre tillverkaren är rent af förlamande. Han blifver derigenom en slaf under förläggaren, hvilken vanligen kan betinga sig ytterst hårda villkor, och det är derföre icke underligt, om han måste duka under och slutligen, att jag så må säga, förqvävas i sin hårdhändige förlagsmans omfamning. Men, mine Herrar, om äfven författningen blifver antagen, tron I icke, att den mindre producenten fortfarande skall komma i lika stort beroende af den rike förläggaren som förut. Det är ju helt naturligt, att den som icke eger tillräcklig kapitalstyrka att hålla på sin vara, blifver tvungen att genast sälja den, och hvilka kunna uppträda som köpare? Jo, de stora bränvinspatronerna. Det blifver dessa som skörda fördelen, och det vingleri i näringen man hittills klagat öfver, kommer ej att förminskas.

Ett annat fel, hvaraf den närvarande bränvinslagstiftningen lider, är äfven att blott för en mindre del af det inom landet konsumerade bränvin erlägges skatt. Så anser jag ganska sannolikt, att inom Göteborgs stad minuteringsafgift icke erlägges för kanske mer än en tredjedel af det bränvin, som konsumeras, och bästa beviset på att så verkligen förhåller sig ligger deri, att skillnaden emellan minuterings- och partipriset å bränvin utgör blott 5 å 6 öre, fastän minuteringsafgiften är 25 öre. Detta missförhållande skulle dock kunna öfvervinnas, om kommunen sjelf öfvertog utminutereringen och öfvervakade densamma.

Det är, som sagdt, hufvudsakligen ur *sedlighetens* intresse, som jag måste motsätta mig Bevillnings-Utskottets förslag. Jag frågar, huru det väl skulle gå, om detta förslag ginge igenom. Det säges visserligen, att kommunerna skulle tillförsäkras rätt att handhafva ordning och skick å utskänkningsställena, men de skulle väl ej kunna få större rättigheter än förr polismyndigheterna, och vi veta alla, hurudana krogarne då voro. Är det något som skulle kunna bidraga till att åter öfversvämma Sverige med den förra olycksaliga bränvinsfloden, vore det ett konsekvent genomförande af Utskottets förslag. Man har ock påstått, att den fattige enligt nuvarande lagstiftning får betala sitt bränvin dyrare än den förmögnare. Jag medgifver att så är förhållandet; men, mine Herrar, kan man icke säga att det ligger någon Nemesis i detta, kan man icke säga, att drinkaren genom utskänkningsafgiften får på förhand till någon del ersätta den kostnad han kommer att slutligen tillskynda kommunens fattigvård, hvilken får draga omsorg om honom, sedan han genom liderligt lefnadssätt förstört sin helsa och sina krafter. Af dessa grunder kan jag ej biträda Utskottets förslag.

Annå ett skäl härtill finnes. Om äfven förslaget skulle anses erbjuda så öfvervägande fördelar framför den hittills gällande lagstiftningen, att det borde antagas, vågar jag dock hemställa, om här föreligger något sådant *periculum in mora*, att man icke skulle kunna

något uppskjuta dess afgörande. Förändringen är verkligen så genomgripande, att vi alla kunna behöfva någon tid att öfverväga dess följder. En talare, till hvars åsikter jag ansluter mig, yttrade på förmiddagen, att man brukade i sådana frågor höra komitenterna. Jag vet väl, att representanten vid fullgörandet af sitt uppdrag endast är bunden af sin egen öfvertygelse, men jag tror dock att, då denna öfvertygelse ännu icke hunnit blifva fullt fast, det är klokt att först inhemta komitenternas åsikter. Afven om förslaget är godt, kan det utan skada hvila ett år, och detta utgör för mig ett ytterligare skäl, hvarföre jag nu yrkar afslag å Utskottets förslag och bibehållande af den hittills gällande lagstiftningen.

Herr Meijer, Edvard: Bevillnings-Utskottets vice ordförande började sitt anförande på förmiddagen med att uttala den åsigt, att Utskottets förslag komme att mottagas med blandade känslor inom Kammaren. Jag erkänner, att jag såsom ledamot af Utskottet, fast icke tillhörande den afdelning der förslaget uppgjorts, hört till dem som mottagit det med sådana känslor.

Hvad den nya tillverkningslagen angår, finnes i den så mycket godt, att jag gerna skulle i hufvudsak velat biträda densamma. Der finnes dock en bestämmelse som jag ej kan riktigt förlika mig med, och det är nederlagsrättens utsträckning till så lång tid som Utskottet föreslagit, eller ända till följande bränningsårs början. Detta är alldeles för lång tid; gerna skulle jag godkänna nederlagsrättens utsträckning till en, möjligen två månader utöfver den tillåtna bränningstiden, men antages Utskottets förslag om en minimitillverkning af 200 kannor per dygn, skulle en mängd mindre brännerier komma att uppstå, och alla dessas egare skulle, i händelse nederlagsrätten blefve nästan obegränsad, försöka att uppträda som spekulanter på marknaden och hålla på sin vara så länge som möjligt, i hopp att tilltvinga sig högre pris. Många, som icke hade något kapital att stödja sig vid, skulle då, i händelse ett prisfall hastigt inträffade, blifva alldeles störtade, och om än Staten i allmänhet icke bör uppträda såsom förmyndare för sina medborgare, förtjenar väl ändock denna omständighet att tagas i något öfvervägande. I sammanhang härmed begagnar jag tillfället att få svara på en fråga, som af en värd talare här framför mig ställdes till Utskottet, huru nemligen Utskottet tänkt sig, att Statskontoret skulle kunna reda sig, när så stor kredit på skatten lemnades. Som vi veta, tillverkas under hösten omkring $\frac{3}{4}$ delar af hela årets bränvinstillverkning. Detta bränvin måste tagas ut genast, och följaktligen kommer äfven större delen af skatten att erläggas under hösten, icke derföre att konsumtionen är större under de följande månaderna, utan derföre att de egentligen bränvinsproducerande orterna, det vill säga södra delen af Sverige, måste skyn-da sig att försända varan till norra delarne af riket, medan sjöfarten ännu är öppen. Man har ock frågat, hvilken utgångspunkt Bevillnings-Utskottet haft vid beräkning af den blifvande tillverkningen till 12,000,000 kannor. Ja, mine Herrar, jag vågar påstå, att detta är rent af en smaksak, ty vi kunna icke med någon säkerhet bedöma, huru stor tillverkningen kan blifva, men mitt förmenande är, att den skulle

stiga högst betydligt, i händelse nya tillverkningslagen antoges, enär, som vi veta, densamma innebär alla möjliga lättnader för bränvinstillverkningen.

Mot *tillverkningslagen* har jag, som sagdt, egentligen icke något att anmärka, men deremot kan jag på inga vilkor godkänna *försäljningslagen*. Min värde länskamrat och landshöfding har redan yttrat, att partihandelns nedsättande från 15 till 5 kannor skulle göra hvarje bränneri till ett minuteringsställe. Jag instämmer deri till alla delar, och jag går så långt, att det skulle skapa en krog i hvarje stuga i närheten af bränneriet. — I afseende å bestämmelsen att kommunerna skulle sjelfva sköta bränvinsförsäljningen på det sätt att de skulle få bestämma på huru många ställen och af hvilka personer rörelsen skulle få bedrifvas, tillåter jag mig fråga hvar och en som känner förhållandena på landet och i våra småstäder, om man kan säga, hvar gränsen skulle blifva, och hvilka skulle få monopolisera rörelsen. Jag bor större delen af året i en småstad; der finnas ungefär 50 handlande, alla dessa skulle komma till stadsfullmäktige och begära att få idka utskänkning eller minuterung; jag vet verkligen ej åt hvilka jag skulle gifva förord, utan det rättvisaste blefve, att alla fingo rättighet, och hvart detta skulle leda, lemnar jag åt hvar och en sjelf att bedöma. — Hvad ersättningen till kommunen angår, har ingen satt i fråga att den icke bör utgå såsom godtgörelse för den stora förlust, kommunerna skulle lida genom förslaget antagande, men jag tillåter mig fästa uppmärksamheten derpå att, med undantag möjligen af Stockholm och Göteborg, denna ersättning komme att blifva så underordnad i jämförelse med den inkomst på försäljningen, städerna för närvarande ega, att jag vågar påstå, att de nära nog kunna vara den förutan. Skulle det nemligen blifva utskänkning hos hvarje handlande och dessutom hos alla möjliga privilegierade och oprivilegierade personer, så skulle kommunerna tillskyndas så många extra kostnader för att kunna, åtminstone i någon mån, upprätthålla ordning och skick, att hela ersättningen dertill åtginge.

För öfrigt instämmer jag i den siste värde talarens åsigt, att det väl icke är så brådskande att nu afgöra en fråga, som till den grad som denna ingriper i alla våra samhällsförhållanden, att man icke ganska gerna kan lugna sig något. Skulle Kongl. Maj:t, på grund af hvad inom Riksdagen yttrats, finna sig föranlåten att tillsätta en komité för frågans utredning, och väcktes här förslag om en skrivelsets aflåtande i sådan syftning, skulle jag icke hafva något deremot, men till dess jag får höra några andra yrkanden än om ovilkorligt bifall eller afslag till första punkten, måste jag ställa mig på den sednare sidan och anhåller således om proposition på afslag.

Herr Faxé: Det är visst möjligt att, på sätt en* värd ledamot behagat antyda, jag icke satt mig tillräckligt in i denna fråga; sådant må nu herröra af bristande förmåga å min sida eller deraf, att åtskilliga brister i Utskottets förslag förefinnas, hvilka jag icke skall underlåta att påpeka, om sådant under öfverläggningens fortgång blir nödigt. Samme ledamot har i denna fråga gjort sig åtskilliga

illusioner, hvilka i verkligheten icke torde kunna realiseras. Den första är, att han ansett stadgandet, att åt kommunerna skulle öfverlemnas att bestämma antalet af försäljningsställen och antaga försäljare vara ett stadgande i sedlighetens intresse. Han utgick nemligen från den åsigt, att stadskommunerna för närvarande hafva ett intresse vid att uppdrifva försäljningen, för att såmedelst erhålla större inkomst, och derigenom skada sedligheten. Det är möjligt, att någon kommun förfarit så, men så vidt jag vet, hafva de flesta städer, der bolag bildats, dermed haft för afsigt att minska bränvinsupandet. Föga skulle väl ock vinnas genom att öfverlemba åt kommunerna att sjelfve utse försäljare och på samma gång förbjuda dem att uppbära inkomster af försäljningen, för så vidt man icke samtidigt förebygger bildandet af bolag, men om jag fattat förslaget rätt, är detta icke meningen. Bildas åter bolag och få dessa någon vinst på företaget, så kan ju ingen lag förbjuda bolaget att skänka denna vinst till kommunen, vare sig kontant eller genom för samhället nyttiga anläggningar, och då har ju kommunen precis samma intresse hädanefter som förut. Den andra illusionen rör skatten. Det har yttrats att förslaget att skatten skulle bestämmas till allenast 80 öre, vore en händelse, men icke en tanke. Jag skulle vilja säga, att det är en händelse, som åtminstone ser ut som en tanke, ty två af reservanterna hafva yrkat skattens bestämmande till blott 73 öre, och jag befarar högeligen, att, om man antog Utskottets förslag, skulle man äfventyra att behållningen på skatten icke ens komme att uppgå till hvad den nu utgör. Detta är verkligen största vådan vid att antaga tillverkningslagen.

Man har anmärkt, att endast $\frac{1}{3}$ del af det tillverkade bränvinet skulle nu drabbas af beskattningen. Detta tror jag visserligen är sannt, men jag tror å andra sidan, att om myndigheterna i orterna, det vill säga Konungens Befallningshafvande och pröfningskomitéerna, hvilka icke hafva samma intresse som kommunalmyndigheter, fingo en vidsträcktare makt, skulle de bättre kunna öfvervaka, att verkligen allt bränvin som går genom utminuterarne och utskänkarne, blir beskattadt, och detta är väl största delen, utom hvad som säljes i smyg, hvilket naturligtvis icke kan tagas med i räkningen.

Man har påstått att, om ärven Kammararen bifölle första punkten enligt den lydelse Grefve af Ugglas föreslagit, skulle Kammararen derigenom icke hafva bundit sig i fråga om försäljningslagen, det vill säga hinder skulle icke möta att besluta att försäljningsrättigheterna skulle kunna bortauktioneras, men jag hemställer, om icke en afgift, tillkommen på grund af auktion, är af alldeles lika beskaffenhet som den, hvilken, beräknad efter hemmantal, bestämmes genom nuvarande eller blifvande författning. Har jag rätt deri, så fruktar jag att Kammararen måste anse sig bunden af ett bifall till första punkten, och jag kan till stöd för denna min åsigt äfven åberopa ett här i dag afgifvet yttrande af en ledamot af Utskottet, hvilken på samma sätt uppfattat saken. Jag förnyar derfore mitt yrkande om afslag å denna punkt jemte motsvarande § i författningsförslaget.

Grefve Mörner, Oscar: Vid de närmast föregående riksdagarna har jag visserligen vid bränvinsfrågans behandling förklarad mig anse förändringar i bränvinstillverkningslagen vara af behöfvet påkallade, men jag måste tillstå, att mina tankar i detta fall varit fjerran ifrån hvad Utskottet nu föreslagit. Jag anser det orimligt, att en handtering skall finnas och vara tillåten men ändock tryckas genom andra medel än som äro nödvändiga för Statens säkerhet att utfå sin skatt och för sedlighetens bevarande i landet. Denna åsigt bibehåller jag alltjemt. men de förändringar, som för afhjelpande af den nu varande författningens olägenheter i detta afseende blifvit af Utskottet föreslagna, synas mig endast partiela och ingalunda tillfredsställande. Vid riksdagens början hörde jag visserligen i det förslag, som då afgafs angående förändringar i denna lagstiftning, den åsigt uttalas, att skatten för bränvinstillverkningen och konsumtionen borde sammanslås.

Men lika med flere föregående talare tror jag, att en sådan sammanslagning hvarken är nyttig eller ens rimligen kan ega rum. Man har sagt, att detta förslag haft sin grund i ömhet för den fattige, hvilken borde få betala mindre skatt för det bränvin, han förtär, än den rika, men jag skulle tro, att ömheten för den fattige icke bör yttra sig deri, att man underlättar för honom tillfället till superi. utan att en hållhake snarare är gagnelig, ty hågen för superi är sannerligen så stor, att den icke behöfver uppmuntras. Dessutom är den åtgärd, man föreslagit, icke fullt exakt, ty det är en stor mängd människor, som icke köpa femton kannor, och min egen ställning är den, att jag icke plägar köpa så stort parti utan nöjer mig med mindre och underkastar mig den tillökning i pris, som uppkommer genom påläggande af minuteringsafgiften. Man har vidare sagt, att bränvinstillverkningen borde uppmuntras, emedan jordbrukets väl berodde derpå. Ja, mine Herrar, åsigtarna förändras mycket; jag minnes mycket väl alla de afhandlingar i denna fråga, som utkommo i början af 1850-talet, och bland dem en afhandling af Thorer Trygg, i hvilken bevisades, att bränvinstillverkningen skulle vara skadlig för jordbruket, hvilken åsigt äfven omfattades af dåvarande sekreteraren i landbruksakademien. Nu få vi höra den nuvarande sekreteraren hysa en annan åsigt. Jag skulle för min del vilja medgifva, att bränvinstillverkningen skulle kunna vara gagnelig för jordbruket, men detta beror dock på sättet, huru den bedrifves. Onekligt är då att det är den mindre tillverkningen, som är mest gagnelig för jordbruket. ty de stora bolagen gagna endast en mindre krets och kunna icke finnas på så många ställen att nyttan af dem på det stora hela blir för jordbruket af egentlig vigt. Men, mine Herrar, måtte vi vilja närma oss den gamla, nu lyckligtvis utrotade husbehofsbränningen, då jordbruket ändå kan gå väl framåt. Man har vidare sagt, att den nu föreslagna lagstiftningen skulle vara gagnelig äfven i det afseende, att den skulle framkalla *export* utaf bränvin, men sådant kan ju lika väl försiggå under nuvarande förhållanden, ty vid export restitueras ju äfven nu skatten och det är icke svårare att återfå 70 öre än 80. För den fabrikation, som afser att fabricera bränvin för export, finnes i den nu gällande lagen icke något hinder.

Det är mycket svårt att i denna diskussion endast hålla sig vid den föredragna punkten och icke slå öfver råmärkena för densamma, och jag ser mig tvungen att öfvergå till ett område, som kanske egentligen icke hörer hit, eller till den frågan om det skulle vara så ruinerande för bränvinstillverkare att erlägga skatten i *förskott*. Jag vill då fråga, hvilka jordbrukare det är som mest lida af denna förskottsbetalning. Jo, de som bedrifva den i stor skala, och då till denna handtering, likasom andra större fabriker, erfordras förlag, och här vid lag ett ganska stort för anskaffande af råämnen m. m., synes icke att denna utgift, som endast erlägges för korta tider hvarje gång i förskott, bör kunna anses vara af så särdeles betungande art, och enligt min tanke är det bäst, att den, som icke har ryggt att bära de utgifter, som genom bränvinstillverkningen uppstå, icke låter till framtida förderf locka sig in på denna näring. Om jag antager, att en person tillverkar 300 kannor i 14 dagar, det vill säga under 12 bränneridugn, samt han så fort som möjligt disponerar sin vara t. ex. inom 14 dagar, så kommer han att under en tid af 4 veckor ligga ute med en skatt af omkring 5,000 R:dr; detta är visserligen penningar, men jag vet icke, hvarför den, som tillverkar bränvin, mer än andra näringsidkare skall vara frikallad från omtanke för nödigt förlag. Om medgifvet blefve, att skatten finge erläggas efteråt, skulle deruti ligga ett så stort lockbete för dem, som icke hafva kapital, att de icke skulle kunna motstå det, och derigenom skulle man endast befordra olyckor, som sedan skulle skapa missnöje i landet.

Att borttaga bränvinsutskänknings-skatten anser jag icke vara gagneligt. Såsom lagen nu är, är det icke så lätt att åstadkomma utskänkningsställen i kommunerna, ty, innan sådana få inrättas, skola så väl kommunalnämnden som kommunalstämman yttra sig deröfver, och frågan skall i alla händelser underställas Konungens Befallningshafvandes pröfning. Enligt det nya förslaget skulle försäljningsställes antal bestämmas af kommunalstämman, hvilken dock, för att göra det mera högtidligt, skulle pålysas två Söndagar förut, ehuru denna åtgärd, väl svårigen skulle kunna något särdeles på saken inverka. Jag vågar påstå, att det, om det nya förslaget antages, skulle blifva nästan omöjligt att hindra, att försäljningsställen skulle i massa uppstå på landet, och att superiet dädanefter skulle blifva alldeles lössläppt, hvarigenom man sålunda, i stället för att befordra sedligheten, skulle befordra dess raka motsats. Om skatten skulle sättas betydligt högre än Utskottet föreslagit, är det icke tänkbart, att icke smuggeri skulle bedrifvas i stor skala, hvarom jag, som icke hör till antalet af dem, som icke tro att ju smuggeri med hvarjehanda redan nu eger rum, icke hyser ringaste tvifvel.

Jag skulle kunna hafva mycket att säga om den föreslagna nederlagsrätten äfvensom om de förändrade grunderna af tillverkningslagen, enligt hvilka hela kontrollen skulle öfverflyttas i händerna på kontrollören. Det är en lycka, om man hittills till kontrollörer erhållit så redliga personer, att man fullt kunnat lita på dem, och jag vill hoppas, att man äfven fortfarande skall kunna erhålla tillförlitliga kontrollörer, men genom den nya lagen skulle frestelsen för dem

blifva ännu större än förr, ty det är klart, att genom skattens förhöjning tillverkaren skulle blifva mera frestad att söka undantaga några tusen kannor ifrån skatten.

Jag vill nu icke längre upptaga Kammarens tid, samt vill endast tillägga, att, som jag funnit detta förslag, ehuru välment, dock mindre välbetänkt och möjligen vådligt, om det skulle tillämpas, måste jag afstyrka detsamma.

Herr von Koch: Den förevarande punkten har, så vidt jag kan fatta, sedan Kammaren undantagit frågan om bestämmandet af sjelfva skattesiffran, icke något att göra med bränvinstillverkningslagen, och jag har velat fästa uppmärksamheten härpå, för den händelse att någon skulle inbilla sig, att, om man blott afslår denna \$, alla de öfriga skola kunna, utan vidare bevisning, expedieras mycket *geschwindt*. Ehuru jag har hört några annärkningar emot hvad som är det väsendtligaste i den föreslagna tillverkningslagen, eller att man skulle gifva svenska bränvinsbrännare samma rätt och kredit som utländska importörer af vissa slag af andra spritdrycker och bränvin, vill jag dock icke derom *nu* yttra mig, utan få vi derom komma öfverens, när vi komma dit. I afseende å sjelfva skattesiffran, så förefaller det mig temligen klart, att man icke bör förtrycka någon tillåten näring, vare sig genom en oskäligt hög skatt eller genom andra tryckande band. Jag måste bekänna, att bränvinshandteringen är en näring, för hvilken jag aldrig hyst synnerligen stora sympatier, utan till och med haft antipati, och med hvilken jag derföre ej heller någonsin sysselsatt mig, men just derföre anser jag det vara *min* pligt att akta mig för, att icke mina antipatier leda till orättvisa emot personer, som i alla händelser utöfva en loflig näring, och hvars rätt Representationen med största varsamhet bör skydda, då de blott utgöra en af några hundratal bestående minoritet. Jag tror, att vi böra bereda bränvinsbrännarne någon lättnad i de hemsökelse, för hvilka de, till följd af en viss grad af fanatism vid tillkomsten af den nu varande bränvinslagstiftningen, blifvit utsatta; jag deltog äfven uti denna lagstiftning och jag vet, att man då icke kunde genomföra den önskvärda stora reformen utan stora koncessioner åt de blinda nykterhetsiffrarne. Dessa voro *då* fattade af en sådan fanatism, att de verkligen ansågo bränvinstillverkarene såsom mindre hederligt folk, mot hvilka man genom förbud, hinder och tryckande skatt måste skydda sig. *Nu* är emellertid egentligen frågan om att till skatten af 80 öre lägga ungefär 20 öre såsom ersättning för utskänknings- och utminuteringsafgifterna, hvilka man vill borttaga. Om dessa kunde borttagas endast på det af Utskottet föreslagna sättet, skulle jag, likasom mina länskamrater i Kammaren, motsätta mig sådant, ty vi skulle då icke hafva något hopp om att vinna hvad som är *vårt* hufvudsyftemål, eller att dämpa bränvinssupandet och befordra sedlighet i landet. Enligt min tanke är ock vår nu varande bränvinsförsäljningslag, om man blott fränskiljer skatten, sådan den nu utgår, temligen tillfredsställande, ty den innehåller den tanken, att kommunerna skola hafva *veto* emot anläggningen af *alla* krogar och Konungens Befallnings-

hafvande veto emot anläggandet af *för många* sådana. Den förnämsta anmärkning, jag har emot Utskottets förslag, är just, att man borttagit denna *sednare* kontroll, som är alldeles nödvändig, derest icke man på landet, likasom i städerna, skulle slå sig på krögeri, för att ockra å lasten och eländet inom egen eller närgränsande kommun. Att borttaga rättigheterna för stadskommunerna att erhålla inkomst af vinsten på bränvinsförsäljningen, såsom man gjort i Finland, och Bevillnings-Utskottet föreslagit, hoppas jag väl, en liten tid, kunna ske. Men tyvärr anser jag det icke nu rådligt, ty jag har icke råkat på *någon enda* person, hvilken haft gemensamt intresse med någon mindre stad, som, derom tillfrågad, velat ingå på en sådan reform. Jag fruktar, att, om man nu skulle söka att genomföra en sådan iagstiftning mot en kompakt opinion, det skulle aboutera till ungefärligen detsamma, som inträffade, när man ville införa ett nytt undervisningssätt med innanläsning och fri flyttning i elementarläroverken genom de gamla vid klassläsningen vanda skol-läroverken. Jag ser deremot icke något som hindrar, att man, på sätt Chefen för Civil-departementet yttrat, undantager från bränvinsförsäljningslagen allt, som rör afgiften, sammanslår tillverknings- och försäljningsafgifterna samt derefter bibehåller den nu varande försäljningslagens hufvudprinciper. Detta kan dock svårigen ske på annat sätt, än att man godtgör de kommuner och korporationer, som hittills tillgodonjutit försäljningsafgiften, ty om äfven en sådan ersättning icke grundar sig på någon rättmätig fordran från kommunernas sida, har den dock sin grund i de bestående förhållandena, och i afseende på beskattning är det åtminstone min erfarenhet, att man icke kommer så lätt till det absolut rätta, utan att man ofta måste nöja sig med det möjliga och billiga samt mera än det bestående sig rättvisan närmande. Framför allt måste man se till, att man icke förtrycker enskildas rätt. De inkomster, som stadskommunerna haft af bränvinsförsäljningen, äro af tre slag. Jag talar ej om landtkommunerna. De äro icke vana att få några ersättningar, när de beröfvas någon fördel af statsmakterna. Hvad nu är i fråga att gifva *dem*, är en bagatell, som gerna kunde åsidosättas, endast de befrias från den osedlighet krogarne sprida och ersättningen till städerna icke blifver alltför tryckande. Det *första slag* af inkomster städerna utom Stockholm nu åtnjuta af bränvinsförsäljning är $\frac{1}{3}$ delar af skatten för minuterung och utskänkning. Det *andra slaget* är hvad åtskilliga af dem tillskansat sig af de $\frac{2}{3}$ delar utaf denna skatt, hvilka de borde hafva lemnat vederbörande landsting och hushållningssällskap. Slutligen utgöres det *tredje slaget* af *handelsvinst* å minuterung och utskänkning, hvilken stadskommunens medlemmar, i eller utom bolag, aflemna till staden. Till följd af nu varande författningens stadgande i detta afseende hafva en mängd missbruk uppkommit, och dåliga exempel gifvits landets mindre delar af befolkningen, som, då de sett, huruledes lag och rätt i 23 residensstäder och på många andra ställen kringgåts, naturligtvis tänkt, att kunna de höga och bildade *herrarne* och embetsmännen göra så, är det väl icke så farligt, om äfven de försöka att gå litet på sidan om de lagar, hvilka äro i vägen för deras sjelfviska syften. Dessa förhållanden utgöra en mo-

ralisk kräta, som är spridd öfver hela landet, för hvars utrotande vi icke böra sky stora uppoffringar och icke vara njugga på de ersättningar, som skulle utgå till kommunerna. Vi kunna dessutom utgöra dessa ersättningar genom den från 70 till 100 öre af flera Utskottsledamöter föreslagna bränvinsskatten. Denna skatteförhöjning är den enda, som jag med glädje någonsin velat för mina komitenter och mig antaga, ty den innebär, i korthet sagdt, endast att *herrn* eller den förmögnare skall betala sin sup lika dyrt som drängen eller den fattigare, och detta är, enligt min tanke, en obestriddt riktig grund för beskattningen. För det närvarande får den, som har råd att köpa 15 kannor bränvin på en gång, sin vara för 25 procent genom skatten billigare pris än den, som endast kan köpa en half; denna sin vara för 15 procent, *genom skatten*, billigare pris än den som blott kan köpa något mindre. Nu ligger det derjemte i sakens natur, att alltid den, som köper mindre, får betala mera än den som köper *en gros*, men det är icke lämpligt, att lagstiftningen dertill lägger sten på bördan för dem som måste köpa i minut. Ytterligare blifver bördan för dessa ännu tyngre genom det monopol, som många städer till följd af undantagslagen angående bränvinsförsäljningsbolag beredt sig. Såsom exempel härpå vill jag särskildt nämna förhållandet i Carlskrona, hvarest bränvinsbolaget nu lär köpt bränvin för 1 R:dr 25 öre kannan, men sålt det för 2 R:dr 50 öre.

Jag skulle önska, först att vi kunde åsätta bränvinet en skatt utöfver hvad Utskottet föreslagit, så att skatten uppginge till 1 R:dr R:mt, och jag tror, att en sådan skatt skulle bereda en ganska behöflig tillökning uti statsverkets inkomster, hvilka vi hafva ganska svårt att bringa upp, så att de betäcka utgifterna. Efter den förklaring, Herr Statsrådet Adlercreutz här i dag afgifvit, bör det antagas, att Regeringen, som har den ekonomiska lagstiftningen om hand, icke ingår på Utskottets förslag, hvad beträffar förbudet för kommun att mottaga *handelsvinst* å bränvinsförsäljning från en kommunens medlem. Man kan då såsom en öfvervunnen ståndpunkt betrakta Utskottets förslag om förbud för kommunerna att tillgodonjuta hvad de genom sina medlemmars bränvinshandel kunna förtjena, och härom behöfvas inga vidare deklamationer eller diskussioner. Lemnas städerna denna frihet, kan ersättningen icke behöfva blifva så stor som Bevillnings-Utskottet föreslagit. Jag föreställer mig, att de hufvudsakligaste olägenheterna af den nu gällande bränvinslagstiftningen skulle kunna förekommas genom de af Grefve af Ugglas framställda förslag. I denna punkt lyder det sålunda: "att de hitills för bränvinstillverkning och bränvinsförsäljning stadgade särskilda afgifter måtte sammanslås till en enda bränvinsskatt, samt denna skatt till statsverket ingå". På de nu af mig anförda skäl anhåller jag om bifall till detta Grefve af Ugglas' förslag.

Grefve Posse: Det problem, som här föreligger, är utan tvifvel ej lätt att lösa. Det gäller nemligen att få en lag, som, på samma gång den är gynnsam för producenterna, likväl ej står i strid mot sedlighetens fordringar. Detta synes väl till en början omöjligt att

lösa, emedan det ena åstadkommer just motsatsen af det andra; men ser man litet nogare på saken, så är det måhända ej så omöjligt, emedan det ena gäller tillverkningslagen och dess beskaffenhet, hvarpå producenternas väl eller ve beror; och det andra gäller försäljningslagen, hvarpå åter beror, huruvida det sedliga ändamålet skall blifva uppfyllt. Då jag ställer mig på denna ståndpunkt och ser på nu förevarande Betänkande, så måste jag erkänna, att den ena delen af detta problem blifvit löst temligen väl, nemligen tillverkningslagen; deremot förefaller det mig, som skulle det förutsättas en nästan ovanlig förmåga, om Utskottet skulle förmått tillfredsställande lösa den andra delen eller försäljningslagen. Jag får därför säga, att jag ej kan förena mig om bifall utan yrkar afslag till denna punkt. emedan om man bifaller densamma, så måste man äfven godkänna det öfriga; och man skall ej kunna bifalla det ena, utan att äfven bifalla det andra. Hvar och en, som deltagit i den föregående lagstiftningen i detta ämne, minnes huruledes för ett och ett halft decennium, då den nya bränvinslagstiftningen antogs, man ej då, såsom nu, afsåg producenternas fördel, utan uteslutande hade till ögonmärke det sig vidt kringgripande bränvinssuperiets afskaffande. Den lag, som då antogs, affattades äfven i denna anda. Sedan den tiden hafva redan 15 år förflutit, och resultatet har varit, att man allmänt ansett, att försäljningslagen temligen väl uppfyllt sitt ändamål, ehuru producenterna klagat. Jag har aldrig själf brännt bränvin, och jag kommer helt visst aldrig att göra det, hvarföre jag sålunda ej kan vara partisk i denna fråga; och jag bekänner uppriktigt, att jag ej kan fatta deras tankegång, hvilka, på samma gång de vilja begagna sig af en näring till statsbehofvens fyllande, som förhållandet är i så hög grad med bränvinsskatten, vilja göra allt för att förintä densamma. Följden deraf måste ju blifva, att man är tvungen i afseende på tillverkningslagen att fästa sig vid producenternas fördel, under det att det man nu afser, eller fylleriets minskande, måste tagas i betraktande vid försäljningslagen. Men, mine Herrar, dessa två saker motväga hvarandra, och den ena måste alltid gifva vika för den andra. Nu har, som man vet, den gamla försäljningslagen visat sig fördelaktig, och det synes mig därför något djerit att nu med ens göra om densamma. Det synes mig förråda en inventionsförmåga så stark, att jag tror, att den slår öfver i sin egen motsats. Jag tror därför, att det är rättast att afslå denna punkt och att derefter uppskjuta afgörandet af tillverkningslagen till en annan riksdag. På grund häraf får jag yrka afslag.

Herr Arrhenius: Då jag på förmiddagen begärde ordet, så var det med anledning af en till Utskottets ledamöter ställd fråga, huru Utskottet tänkt sig, att man i verkligheten skulle komma att slå sig ut med den af bränvinsproduktionen utgående afgifft, som för statsbehofvet påräknas, äfvensom angående förhållandet mellan skatten nu och sådan den kan blifva framdeles. Jag anhåller härvid att få erinra, att, med antagande af att skatten endast skulle komma att utgå med 80 öre per kanna, det skulle blifva en ej obetydlig brist i
 detta

detta hänseende. Jag har emot detta Utskottets beslut reserverat mig och delat deras åsigt, hvilka anse, att skatten borde utgå med en R:dr per kanna. Det visar sig nemligen att, då man antager allt det bränvin, som konsumeras, till 12 millioner kannor årligen, hvilket är ett medium af de sednaste årens produktion, den årliga inkomsten för Staten skulle blifva, efter 1 R:drs skatt för hvarje kanna, 12,000,000 R:dr. Det är visserligen sannt, att man medgifvit en afräkning af 3 procent vid tillverkningens uppmätning, hvadan endast skulle återstå 11,640,000 kannor; men i det hela kunna ej dessa 3 procent för volumförminskning räknas såsom afdrag på den quantitet, som konsumeras. Det är väl känt, enligt chefens för bränvinskontrollbyrån embetsberättelse, att det efter nuvarande lagstiftning ej är möjligt för bränvinskontrollörerna, vid bränvinets uttagande från sprithållaren, att verkställa kontrollen med den högsta skärpa, då de sjelfva få sitta emellan, om normalstyrkan vid förnyad profning befinnes vara lägre än vid afprofningen upptagits. Med det nu medgifna afdraget kan deremot kontrollen utföras framdeles vida skarpare än hittills, så att i det hela det medgifna afdraget ej torde blifva af så synnerlig inverkan; — och i alla händelser torde det få anses såsom ett faktum, att 12,000,000 kannor bränvin konsumeras. Dessa 12,000,000 kannor komma således i alla fall att betala skatt; och denna kan beräknas komma att ingå till oförminskadt belopp. Utskottet har föreslagit en ersättning af 1,617,070 R:dr till kommuner, landsting och hushållningssällskap. Skulle det emellertid inträffa, såsom en talare från Blekinge yttrat, att städerna sätta så litet värde på denna ersättning, att de ej skulle komma att göra anspråk derpå, så skulle dock i alla fall, sedan landstingen och hushållningssällskapen fått den på dem belöpande mindre summan, det ej blifva så obetydligt öfver, som komme Staten till godo utöfver den hittills utgångna bränvinsskatten.

Det antyddes af en talare på Stockholmsbänken, att det skulle blifva så svårt att verkställa den erforderliga kontrollen, att man skulle nödgas tillsätta särskilda kontrollchefer, för att hafva hand derom. Beträffande denna fråga må erinras, att sådan kontroll utföras redan genom landshöfdingarne och derjemte af chefen för bränvinskontrollbyrån. Samme talare ansåg hela denna fråga alldes ogörlig för närvarande, då den ej blifvit kommunicerad med vederbörande. Om man med vederbörande menar bränvinsbrännarne, så tror jag, att kommunikation med dem ej tjänar till något; ty det är klart, att desse svara, att det ej behöfs någon lag alls, ej ens någon skatt; men jag vill tro, att nämnde talare menade Konungens Befallningshafvande, som åligger att handhafva ordning och kontroll i detta hänseende, och med dessa vederbörande är jag öfvertygad, att Kongl. Maj:t ej skall underlåta att kommunicera sig, innan författningen blir sanktionerad. Härjemte antydde samme talare, att det skulle blifva många svårigheter och många processer för den händelse, att bränvinsbrännarne medgäfvos rätt att, derest de icke vilja förskottsvis betala afgiften, få betala densamma endast i mån, som bränvinet från nederlaget uttages. Jag, för min del, är af alldes

motsatt tanke och är öfvertygad, att de personer, som i detta hänseende ligga i affärer med allmänheten, undgå mycket trassel med bränvinsbrännarne, om dessa befrias från nödvändigheten att behöfva skuldsätta sig genom tvånget att erlægga skatten förskottsvis.

I anledning af hvad en talare från Östergötland nämnde om "Thore Trygg", så ber jag att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att jag mer än väl fänner de läror, "Thore Trygg" framställer, äfvensom att jag högt värderar den man och den penna, hvarifrån denna skrift flutit. Hvad nämnda skrift innehåller, vederlägger ej på något sätt hvad jag yttrat. Thore Trygg sökte visa, att vi kunnat bedrifva ett jordbruk utan bränvinsbränning; detta erkänner jag villigt, och jag nämnde äfven, då jag hade ordet på förmiddagen, att många jordbruk för närvarande hos oss skötas utan bränvinsbränning, samt skötas ganska väl och med god framgång, alldeles på de grunder, som "Thore Trygg" angifvit; men jag anhåller tillika att få erinra, att åtskilligt af hvad som på den tid, då "Thore Trygg" skrefs, upphöjdes till trosartiklar, kan nu icke mera så anses. Bränvinsbränningen anses för närvarande såsom en för jordbruket gagnelig binäring, särskildt med afseende på drankens värde såsom röder; men på den tid, som Thore Trygg-skrefs, ansågs dranken såsom ett förgift ej allenast för djuren, utan äfven den mjölk, som af drankfodrade kreatur erhöles, ansågs vara för människor ytterst skadlig. Detta är likväl numera en öfvervunnen ståndpunkt, och man känner ganska väl, att, om en jordbrukare bedrifver bränvinsbränningen klokt, så lemnar detta honom tillfälle till ladugårds-skötsel i större skala och på ett mera lönande sätt, än det annars är möjligt. Och den som anser dranken vara skadlig för kokkreaturen, i fall dessa användas till afvelsdjur, kan mycket väl och med fördel använda den till utfodring af gödkreatur, såsom sker på många ställen så inom vårt land, som i utlandet. Ja! vi hafva många exempel på välskötta egendomar i södra Sverige, der ej bränvinsbränning bedrifves, men der man just till följd häraf ser sig nödgad att sälja kreatur, som skulle ställas på gödning, till Danmark och Holstein, der de gödas med drank, och kunna göra det med bästa framgång, då bränvinsbränningen der är tillåten att bedrifvas hela året om. Det är häraf tydligt och klart, att jordbruket lärt sig draga nytta af bränvinsbränningen; dock är det onekligt, att jordbruket kan med god framgång bedrifvas äfven utan bränvinsbränning.

Det antyddes af samme talare, att fördelarne af nederlagsrätten skulle i själfva verket endast komma bränvinshandlarne till godo, hvarföre han ansåg, att skatten borde fortfarande betalas i förväg, samt att jordbrukarne borde hafva det nödiga förlagskapitalet och ej behöfva se sig om efter detta; i detta hänseende vill jag endast erinra om, hvad här för några dagar sedan i en annan fråga yttrades af tvenne talare, den ene på Stockholms- den andre på Södermanlandsbanken, nemligen att den hufvudsakliga bristen för vårt jordbruk är, att det saknar nödigt kapital. När detta är händelsen, att kapital ej finnes, utan måtte anskaffas från annat håll — och det kan ej nekas att så är — hvarföre då lägga ytterligare ett hämmande band på bränvinsbränningen, genom att utfordra skatten för

densamma på förhand. Vill man, att bränvinsbränningen skall kunna existera såsom en lönande och gagnande näring, så bör man ej förtrycka densamma utan göra alla de lättnader, som äro möjliga och utan skada för statens rätt, för ordning och sedlighet kunna medgifvas; — och det lärer väl ej kunna bestridas att nödvändigheten att erlægga skatten på förhand, utgör ett tryckande tvång, hvilket undanröjdt, på sätt Utskottet föreslagit, skulle medgifva bränvinsbränningens idkare icke obetydliga fördelar.

I motsats mot den föregående talaren, som yttrade, att det skulle vara nödvändigt att afslå denna punkt, för att sedermera fritt kunna behandla försäljningslagen, är jag af den åsigt, att, om denna punkt antages, eller att de nuvarande särskilda afgifterna sammanslås till en enda bränvinsskatt, man derefter är alldeles oförhindrad att fritt och oberoende häraf besluta om försäljningslagen. Jag anser till och med, att Riksdagen ej egentligen skulle behöfva befatta sig med densamma; ty, såsom Herr Chefen för Civil-departementet yttrade, om uti försäljningslagen ej kommer att intagas några bestämmelser om afgifter, då har denna lag ej vidare någon bevillningsnatur, utan faller helt och hållet under den ekonomiska lagstiftningen, i hvilket det tillkommer Kongl. Maj:t att derom besluta.

Jag begagnar slutligen tillfället att förklara, att, då jag nu yrkar bifall till denna punkt, jag förenar mig i den ordalydelse, som Grefve af Ugglas föreslagit, och genom hvilken ordalydelse saken kommer på sin rätta punkt, samt det hela blifver så gestaltadt, att man sedermera oberoende kan behandla det återstående.

Herr Rydin: Under denna debatt hafva såsom skäl för ändring uti den nuvarande bränvinslagstiftningen blifvit anförda tre satser, som jag ej anser mig böra lemna obemötta. Den första att lagbestämelsen om försäljningsavgiftens utgörande ej ärligt efterlefves, utan kringgås, så att man betalar mindre försäljnings- och utskänkningsavgift, än hvar och en bör. Den andre att en viss partiskhet till stadernas förmån råder, som förmenas underhålla en strid emellan stad och land, som bör biläggas; och den tredje att den nu gällande bränvinslagstiftningen ger upphof till en orättvisa, till följd af missförhållandet emellan det pris, som den fattige och den förmögnare förmenas betala för det bränvin, som förtäres.

Hvad första punkten angår, så vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att det ifrågakvarade stadgandet är hemtadt från Norska lagen, som förklarar, att en viss avgift skall erläggas till vederbörande kommuns fattigvård för det bränvin, som utskänkes och i minut försäljes. Denna avgift infördes hos oss 1854 och bestämmes på det sätt, i olikhet med förhållandet i Norge, att, då i detta land vederbörande beskattningsmyndighet hade att på ett ungefär beräkna det kannalbelopp, som försäljes, och sedermera emedan försäljarene fördela detta att utgöra grund för skatten, blef hos oss stadgadt, att rättigheterna bortauktioneras, emedan man anser detta vara bästa medlet att utrona, huru stor quantitet, som kan komma att försäljas. Lagen afser således att man kommer till ett ungefär. Det bör således ej komma i fråga vid denna skatt svårare tiltag och eludering

af lag, än vid påförandet af andra skatter. Ville man granska, huru bevillingstaxeringarne slå ut, skulle man kunna göra samma anmärkningar. Bevillingssiffrorna äro långt ifrån den rätta mätaren af personers skatteskyldigheter. Der skatten bestämmes genom auktion, kan ej någon kränkning af lagen eller dess grundsatser anses vara för handen. Ty auktionsbeloppet bestämmer ovillkorligen det skattebelopp, som skall utgöras. Der auktioner ej ega rum, såsom förhållandet är med de rättigheter till försäljning och utskänkning, som enskilda från äldre tid fortfarande åtnjuta, är det taxeringskomitéén, som påför och pröfningskomitéén, som bestämmer hvad skatten skall utgöra; och dessa myndigheter måtte väl ej mera gynna den skattskyldige vid bestämmandet af denna skatt än i fråga om bevilling. Men invänder man: de bolag, som i städerna bildas, äro ej underkastade beskattningskomitéernas granskning och skulle derfore kunna ingås på det sätt att skatten ej erlægges till det belopp, som sig bör, och att sålunda landsting och länhushållningssällskap gå miste om sina andelar till belopp, som dem tillkomma. Att så ske kan är fullkomlig sanning det medgifver jag, men behöfver dock derfore ej vara händelsen. Jag ber att såsom ett exempel få anföra, att i Upsala utgjorde skatten af dem, som under hela försäljningsåret egde utöfva minuterung och utskänkning år 1855 omkring 19,000 R:dr, hvaremot numera med ett bolag, som har hela utskänknigen och utminuterungen, skatten uppgår till 24,000 R:dr. Således visar sig der ett alldeles motsatt förhållande. Men om ock till följd af den beräkning, som sker på förhand, ett bolag skulle komma att erlægga mindre skatt, än som sig bör, så kan ju denna olägenhet afhjelpas derigenom att dem åläggas, att å landsting och länhushållningssällskap få afstå en motsvarande del af sin vinst. På sådant sätt böra bolagen kunna utöfva sin gagnrika verksamhet, utan att något af de samfund, som ega del i skatten, blifva lidande. Att på sätt i förslaget till försäljningslag skett borttagabolagen, är ur sedlighetens synpunkt vådligt. Den mycket omtalade koncentrerung af minuterung och utskänkning af bränvin hos bolagen, som man under namn af monopolisering så mycket klandrar, bör, så snart vinsten tillfaller det allmänna och bolagen handhafvas af personer, som oegennyttigt intressera sig för sin kommuns bästa ur både sedlighetens och inkomstens synpunkt, ej kunna framställas såsom förkastlig. Just genom dessa bolag kan man ordna krogväsendet på ett sätt, som motarbetar superiet. I Upsala t. ex. är det så ordnad, att försäljningarne vid dervarande bolags utskänkningsställen ej hafva någon fördel af det belopp bränvin som försäljes. Detta försäljes af utskänkarne efter ett af bolaget i de minsta detaljer bestämdt pris, ur särskilda till måttet bestämda glas. Utskänkarnes förtjenst beror på att de hålla snyggt, så att de få försälja mat, öl etc. Till följd häraf har under de år den nya bränvinslagstiftningen verkat det märkliga förhållande i Upsala inträffat, att krogarnas antal, som år 1855—1856 uppgick till 26, hvaraf 9 för bolagets räkning, nedgått till 16, hvaraf 7 för bolagets räkning. Det kannetal spritdrycker, som försålts å de under bolagets uppsigt stående utskänkningsställena har under samma tid oaktadt så betydligt minskad konkurrens, minskats

från 29,605 kanner till 25,500 kanner. Icke förty har bolagets vinst under samma tid ökats från 10,449 R:dr till 27,000 R:dr. Då man vill upphäfvu nu gällande bestämmelser i försäljningslagen, som efter hvad alla intygat verkat välgörande till superiets nämmande, bör man klart göra sig reda för, huruvida det som sättes i stället är egadt att bättre än nu gällande lag motsvara sitt syftemål att på en gång främja sedlighet och genom den inkomst, som beredes kommunen, äfven sporra dennes verksamhet för samma syftemål. Det tal om oärlighet, som förr framkallats af förhållandet emellan det producerade bränvinet och det kanntal, för hvilket försäljningsaccis erlagts, bör derfore ej kunna väga tungt i vågskålen. Om man tager i betraktande att denna befattning står i nära sammanhang med sedlighetens främjande och således de, som öfvertaga bränvins utskänkning och minuterung, böra antagas mera syfta till att minska än höja försäljningen, är naturligt, att skatten, som på förhand skall bestämmas, i synnerhet, då bolag, som söka motverka superiet, öfvertaga affären, bör komma att sättas för lågt, än för högt. Man bör derfore aldrig sätta skatten så högt, att näringsiddkaren tvingas att anstränga sig för att åstadkomma en stor försäljning. Moderat afgift och måttlig försäljning ingå i de principer, som för sedlighetens främjande uppbära denna lagstiftning.

Hvad beträffar andra punkten, eller förhållandet mellan stad och land, och den omtalade obilligheten, att städerna få behålla $\frac{3}{4}$ delar af afgiften för egen räkning, under det att afgiften för landskommunerna ingår till länet gemensamt, för att sedermera fördelas, kan denna sak äfven lätt afhjelpas. Författningen synes sjelf hafva gifvit en anvisning dertill genom medgifvande, att länet kan sönderdelas i distrikter, bestående af flera socknar, hvilka distriktvis ordna försäljningen och uppbära $\frac{3}{4}$ delar af inkomsten. Man behöfver blott modifiera föreskriften, att ett distrikt skall utgöra minst ett fogderi, och lemna frihet att ordna denna sak i mindre distrikter häradsvis eller efter länsmansdistrikt, för att kunna undanrödja sagda olämplighet.

Hvad åter beträffar, att städerna skulle draga fördel deraf, att utskänkningsställen mera sparsamt inrättas på landet, hvaraf följden blefve att landtmännen hufvudsakligen i städerna inköpte och konsumerade sitt bränvin, så tror jag ej, att detta förhållande är af beskaffenhet att böra betraktas som en strid emellan stad och land, som behöfver biläggas. Jag tror, att lika mycket, som staden behöfver landet, lika mycket behöfver landet staden. Staden har särskilda omkostnader såsom af- och omsättningsort. Är det då ej billigt att landet, som deraf drager nyttan, i någon mån ersätter en sådan fördel? Hvilken betydelse staden eger, visar sig af de allt högre pris på egendomar, som af närheten till stad betingas. Man måste vidare ihågkomma, att städerna måste bekosta sin egen jurisdiktion och styrelse, sin polis och skolhus för den högre elementarundervisningen, af hvilken landsbygdens söner draga nytta. Den hjälpsamhet mot fattiga skolgossar från landet, som städernas innevånare visa, bör ej heller förglömmas. Och slutligen huru betungas ej deras fattigvård genom inflyttningar från landet. Jag tror att hvar och en, som ville främja landsbygdens bästa, i stället för att kämpa emot,

borde vara intresserad för att de städer, som finnes i närheten, i industriellt hänseende förkofras; att nyttiga anstalter der förökas, och att städerna i alla hänseenden uppblomstra. Kan bränvinslagen verka i denna riktning, bör det vara en vinst för landsbygden i stället för en förlust. Ömsesidig insigt i hvad hvarandras väl kräfvat, har bestämt ifrågavarande inkomstkälla för städernas räkning och bör äfven låta dem dervid bibehållas tills mera giltiga skäl för lagens upphäfvande anföres än ett förment missnöje å landsbygdens sida med de förmenta större fördelar städerna genom en för det allmänna gagnelig tillämpning af bränvinsförsäljningslagen erhålla. Att framkasta sådana satsar, hvarigenom man tillkoustlar en antipati, som ej finnes, kan medföra svåra följder.

Hvad beträffar den tredje satsen om de fattiges sämre ställning än de bättre lottades, så har denna redan blifvit berörd af flera talare. Från sedlig synpunkt anser man supning på krogar vara mera demoraliserande, hvarföre det bränvin, som på krogen förtäres, äfven bör vara dyrare än annat. Det är ett bekant kännetecken på fyllhundar att de ej gerna vilja förtära bränvin annat än på krogar. Hvad minut- och partihandeln angår, kan skillnaden emellan den rike och fattige utjemnas på två sätt, dels på det sätt, som nu blifvit föreslaget, dels derigenom att man höjer minimum för partihandeln. I detta hänseende har en talare på förmiddagen fäst uppmärksamheten derpå, att skatten för partihandel bör vara lägre, än på minuthandel, för att kunna för tekniska behof hålla spriten billigare. I allmänhet tror jag ej att det är någon skillnad emellan den kostnad, som drabbar de fattige, jemförd med den rikare, vid köp af spritvaror för förtäring. Jag tror icke ens att det i denna Kammare finnas många, som köpa 15 kannor på en gång. Jag har härmed velat visa, huruledes de grundsatser, som nu blifvit föreslagna ej hafva sitt berättigande deri, att den närvarande lagstiftningen ej skulle kunna på egen grundval utveckla sig till ett bättre. Jag har jernväl sökt antyda, huru man skulle kunna komma till detta mål. Jag tror lika med en talare på förmiddagen, att det är af vigt att göra sig undermåttad, huru denna lags tillverkningar på olika orter visat sig, innan man skrider till reform. Genom att låta Konungens Befallningshavande höra landstingen och stadsfullmäktige, skulle man kunna insamla uppgifter, hvarpå man kunde grunda ett säkert omdöme och derpå bygga en ny lag. Om någonsin det kan anses farligt att bygga en lag på abstrakta allmänna principer, så är det då frågan gäller en undantagslag, till hvilken klass af lagen ifrågavarande lagar höra.

Hvad den förevarande punkten angår, yrkar jag derå afslag först och främst på grund af nu utvecklade skäl, att produktions- och försäljningsskatten ej bör sammanslås i anseende till den rubbning i grunden för försäljningslagen, som derigenom åstadkommes. Dertill vill jag äfven lägga det skälet, att vi ej hafva någon säkerhet för att förhöjning i produktionskatten skulle åstadkomma önskad förhöjning i inkomst.

Finland, som hade 1865 satt sin bränvinsskatt till 1 mark 60 penni (1 R:dr 12 öre) kannan, har redan 1867 sannolikt af finansiella skäl, måst nedsätta den till 1 mark (70 öre). I Storbritannien har

man alltid tagit sin tillflykt till denna skatt, då man är i behof af ökade inkomster, men i de mindre rika delarne af Storbritannien Skottland och Irland har dock visat sig ett bakslag, då man velat höja skatten, i det att ej allenast kannetalet gått ned, utan till och med, oakadt förhöjningen, inkomsten minskats. Detta har visserligen ersatts genom förhöjd inkomst af det rika England, men om vi experimentera, hafva vi ej någon sådan motvigt att beräkna. Jag kan derföre, för min del, ej finna annat än högst betänkligt att under nuvarande förhållanden, innan man vet konsumtionsförmågan i landet, öka bränvinsskatten på sätt här blifvit föreslaget och yrkar derföre afslag på förevarande punkt.

Herr von Gegerfelt: En föregående talare har erinrat derom, att den nu föredragna punkten ej egentligen rör tillverkningslagen, utan hufvudsakligen försäljningslagen; och jag vill också i de få ord jag ämnar yttra hålla mig endast till den sednare. Om, såsom denna paragraf föreslår, Kammaren skulle besluta, att tillverkningskatt och försäljningskatt skola sammanslås, så vågar jag, i strid med en och annan talare, påstå att derigenom toges på hand, att icke någon särskild försäljningskatt komme att ega rum. En minst sagdt underligt åtgärd vore väl att sammanslå tillverknings- och nu betintliga försäljningskatterna, för att sedermera under en eller annan form åsätta en ny försäljningskatt. En sådan blifver det nemligen, om kommunerna skola få rättighet att utarrendera försäljningsställena. Att utan denna rättighet och utan bibehållande af direkt skatt bibehålla kommunernas rättighet att inskränka utskänkningsställena, det blefve detsamma, som att öfverflytta vinsten på bränvinsförsäljarne, ty det är naturligt, att en rörelse, som blefve i viss mån monopoliserad genom försäljningsställenas inskränkning, skulle blifva fördelaktigare, än om den vore upplåten åt fri täflan. Otvifvelaktigt komme ock på ett eller annat ställe bränvinsförsäljarne att för rättigheternas erhållande få dela med sig af sin vinst till kommunens enskilda medlemmar i stället för såsom nu till kommunen, hvilken förändring sannerligen icke vore önskvärd.

Det har anmärkts, att den föreslagna åtgärden skulle vara föranledd af intresse för sedligheten. Jag vill ej betvifla, att många af sådan orsak omfattat förslaget, men jag vågar ock påstå, att det hos ganska många utgått från ett rättvist missnöje med det sätt, hvarpå somliga städer begagnat sin rättighet att bilda bolag och dragit ifrån landstingen och hushållningssällskaperna en del af deras andelar. Detta kan dock, hjälpas på annat sätt. — Vidare har ifrandet för denna förändring sin grund i en inre afund för den inkomst städerna åtnjuta. Men man förbiser, att denna ej är annat än en kommunalskatt, som på särskilda grunder blifvit lagd på rörelsen inom staden.

Enligt min tanke ligger ingen obillighet i denna skatt, äfven om landtboerna bidra till förtjensten. Enahanda är förhållandet med stadens öfriga näringsidkare, hvilka betala kommunalskatt för deras vinst på rörelsen. Att landtmannen är missnöjd dermed att ruset är så dyrt i staden hjälpes bäst dermed att man låter bli att taga sitt rus derstädes. Städerna hafva sannerligen allt för mycket obehag och kost-

nader af fyllieriet för att hafva intresse af dess uppmuntrande; med deras så väl ekonomiska som moraliska fördel öfverensstämmer deremot, att så mycket som möjligt söka förekomma detsamma. Den vinst staden kan skörda på försäljningen är jemförelsevis en obetydlighet.

Om denna åsigt godkännes, torde finnas högst olämpligt att sammanslå försäljnings- och tillverkningskatten. Jag yrkar derföre afslag å punkten.

Friherre Raab, Adam: Det är många år sedan jag befattade mig med bränvinslagstiftningen, och jag bade då under ett par tiotal af år haft det åliggandet, liksom den aktade vice ordföranden i Bevillnings-Utskottet nu, nemligen att respondera de förslag, som framlades. Jag har således ett lifligt, om ej angenämt minne från den tiden, och jag får förklara, att jag är tveksam att framställa mina åsikter derföre, att de nu torde vara antiqverade, då en ny tid alltid har sina nya åsikter. Jag ber att först få nämna några ord om frågans historik. Man har talat om, att det fanns en tid, då vi hade 140,000 bränvinspannor; men jag får upplysa att, om mitt minne ej bedrager, vi haft ända till 370,000 bränvinspannor. Jag vill dock ej säga, att detta var en olycklig tid för Sverige; ty då fortgingo odlingarne med mycken fart. Jag minnes just i början af min verksamma tid, att man liqviderade med bränvin; då fanns nemligen ej några privatbanksedlar eller sådana utvägar att kunna uppgöra liqvider som nu. Ja, man spelade till och med kort om bränvin. Den så utspridda bränvinstillverkningen var dock ej egendomlig för Sverige; ty i början af 1700-talet existerade i Brabant ett ännu större antal brännerier. Den stora odling, som det landet vunnit, lärer i betydlig mån tillskrifvas den utveckling, hvartill brännerinärningen der kom, ehuru beklagligen många offer der, som annorstädes, föllo derför. Samma förhållande var det på slutet af 1700-talet i Skottland, der husbehofsbränningen var allmän. Men om detta är en öfvervunnen tid äfven i Sverige, så följer deraf, att en bränvinslagstiftning, som var ändamålsenlig år 1854, måhända ej är fullt ändamålsenlig 1870, och jag vill derföre ej med någon särdeles förkärlek hänga fast vid en lag, hvartill jag dock i min mån bidragit. Jag har verkligen trott, att vissa förbättringar skulle kunna vinnas, och jag har sett åtskilliga förbättrade förslag framställda uti förevarande Betänkande.

Hvad beträffar *första* punkten, der det egentligen är fråga om att sammanslå de hittills varande afgifterna för tillverkning och försäljning till en gemensam bränvinsskatt, och att, såsom Utskottet föreslagit, borttaga all afgift från försäljningen och lägga den på tillverkningen, samt att sedermera hänskjuta frågan till Kongl. Maj:t, så vill jag för min del ej ingå derpå. Jag tror, att man derigenom skulle komma att få en mycket hög tillverkningsavgift och sedermera likaväl en särskild afgift under en eller annan form vid försäljningen, Herrarne känna ju litet hvar, att före 1854 års bränvinslagstiftning hade städerna rättighet att utarrendera krogrättigheterna, hvilket man ansåg såsom ett privilegium, som ej kunde frantagas dem, och detta var just den hufvudsakliga anledningen, hvarföre städerna

tillerkändes rätt att uppbära så stor del af försäljningsavgiften. Jag föreställer mig därför, att, då städerna skola utdela dessa rättigheter, så lär man icke kunna hindra, att under en eller annan form afgift därför betingas. Det må vara, att förbud därför är i lagen stadgad; men huru vill man väl förbjuda, att en person, som vill göra sig värdig att utskänka bränvin, gör en donation till en inrättning eller hyr ett dyrt hus för ändamålet, och så vidare. Det finnes bra många sätt att kringgå lagen. Jag skulle därför tro, att man måste bibehålla en särskild afgift å tillverkningen och derjemte en särskild afgift i annan form för försäljningen.

Hvad nu sjelfva afgiftsbeloppet beträffar, så föreställer jag mig, om detsamma blifver dubbelt så hög som sjelfva varans värde, hvilket skulle vara förhållandet, om det bestämdes till 1 R:dr per kann, då bränvinet är värdt oftast endast 50 öre, att det skulle blifva alltför stor frestelse till försnillning och lönnbränning. Jag är mycket rädd äfven ur denna synpunkt att bestämma en afgift för begge delarne.

Jag tillåter mig äfven att kasta en blick på försäljningslagen. Der förekomma då tvenne i mina ögon ganska vådliga saker, den ena att öfverlemna åt kommunerna att bestämma försäljningsställesnas antal, om de skola vara flere eller färre; och den andra, att man skulle komma att ådraga sig en framtida stor utgift i ersättningar till landsting, hushållningssällskap och kommuner och ändå ej vara saker, att ej samma afgift toges af bränvinet i annan form. Jag får därför förklara, att jag ej vågar gå in på att sammanslå de begge avgifterna. Jag vill dermed ej hafva sagt, att jag ogillar tillverkningslagen; jag skulle fastmera tro, att densamma innehåller många förbättringar, och jag vill verkligen i många afseenden understöja densamma, men att sammanslå avgifterna för både tillverkning och försäljning till en gemensam bränvinsskatt, anser jag ej lämpligt, och får därför yrka afslag på ifrågavarande punkt.

Herr Ekenman: Jag är ledsen öfver att i denna fråga befinna mig på en annan ståndpunkt, än den nästföregående ärade talaren, och det oansedt jag, från den tid, hvarom han erinrat, då bränvinslagstiftningen var för oss ett samarbete, funnit, att våra åsikter i detta ämne icke divergerat. Jag nödgas nu emellertid ur samma synpunkt, som flere andre talare, nemligen ur sedlighetens, rösta bifall till den första punkten. Jag gör detta därför, att, sedan vi beslutat sjelfva avgiften, det öfriga af författningsförslaget, enligt min åsigt, bör hänföras till den ekonomiska lagstiftningen och följaktligen blifva af Kongl. Maj:t pröfvadt och bestämdt. Under denna förutsättning hyser jag ingen fruktan, att försäljningsställen finge anläggas endast efter ortmyndigheternas godtycke med uteslutand af högre auktoritets veto, hvilket äfven jag anser vara en förändring, som för ingen del bör godkännas, lika litet som den att minimibeloppet för partihandel blifvit sänkt. Om ytterligare motiv för bifall till förslaget att låta tillverkaren erlägga äfven konsumtionsavgiften, erfordrades, så förefinnes ett, hvilket icke förut under debatten framhållits, att nemligen derigenom lönkrögeriet skall snart

sagdt tillintetgöras, ty huru skulle det kunna med fördel bedrifvas, då bränvinet kunde tillhandahållas af minuthandlanden till samma pris som af lönkrögaren. Bevillningen för rörelse och omkostnader i öfrigt för den förre uppväges i min tanke helt och hållet af den risk, den senare löper att bränvinet konfiskeras.

Men om lönkrögriet är demoraliserande — och af ingen lärar detta kunna förnekas — är sättet det icke mindre, som i åtskilliga städer lärar användas för att, till fördel för dessa, kringskära de andelar af försäljningsmedlen, som böra tillkomma hushållningssällskapen och landstingen. Afven här är således genom förändrade principer för beskattningen en moralisk vinst att hemta.

Det har blifvit sagdt, och detta är en af de anmärkningar, som ej redan blifvit vederlagda, att, med antagande af det nya förslaget, bränvinet skulle komma att spridas mera än nu, och kunna tillhandahållas till billigare pris, men jag förstår sannerligen ej denna beräkning, ty då i närvarande stund tillverkningsafgiften utgör 70 öre och försäljningsafgifterna ej kunna antagas högre än till en tredjedel af respektive 25 och 40 öre, så, om i stället en gemensam skatt, icke af 80 öre enligt Utskottets, utan af 1 R:dr enligt reservanternas förslag bestämdes, lär väl denna vara en högre afgift än den närvarande, och följaktligen bränvinet icke kunna säljas billigare än nu.

På grund af hvad jag sålunda anført får jag vördsammast yrka att principen vinner Kammarens bifall.

Grefve af Ugglas: Med ledsnad har jag märkt, att många af Kammarens ledamöter vid behandlingen af den ifrågavarande punkten gått utom hvad punkten innehåller. Motståndet härleder sig efter min tanke helt och hållet från missnöje med åtskilligt som finnes i författningen, men som icke står i lista punkten. Intet hinder finnes, om vi nu antaga denna punkt, att sedermera besluta rörande förslagens särskilda detaljer. Jag föreställer mig dessutom icke, att detta förslag skall kunna blifva lag, sådant det är affattadt, utan slutresultatet af behandlingen vid denna riksdag måste blifva, att Riksdagen ingår till Kongl. Maj:t med anhållan om ändringars vidtagande i de nu gällande tillverknings- och försäljningslagarne. Detta kan dock icke ske utan att man angifver i hvilka delar af de gällande författningarne man önskar ändring. Det är derföre, som jag anser, att man bör bestämdt uttala sig rörande åtskilliga punkter af förslaget. En sådan punkt är den nu föredragna, och jag frågar, är den nuvarande försäljningslagen tillfredsställande? Kan den efterleivas? Jag är öfvertygad, att denna fråga skall af alla blifva besvarad nekande. Den lemnar nemligen rum för en del kommuner att draga till sig en vida större vinst af försäljningen, än som är skälig, under det andra kommuner hafva så ringa inkomst af försäljningen, att de med liknöjdhet behandla densamma. Hvad beträffar sättet för försäljningsrättigheternas bortlemnande, är otvifvelaktigt ett öppet bortauktionerande det ärligaste. Jag vill icke förlänga diskussionen, hvarföre jag inskränker mig till att ännu en gång påpeka det förhållande, att förändringar i vissa detaljer af de ifrågavarande lagarne mycket väl kunna företagas oberoende af det beslut, vi komma att

fatta rörande den nu föredragna punkten. Det må väl vara skäl att genom dess antagande uttala det omdöme, att det nuvarande bör förändras; något annat begär jag icke.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då jag hörde en talare yttra, att de föredragna punkterna, sedan frågan om skattebeloppet blifvit för tillfället undantagen, uteslutande röra försäljningslagen, begärde jag ordet för att blifva i tillfälle uttala en motsatt åsigt, ty efter mitt förmenande röra dessa punkter endast tillverkningen. Det är nemligen fråga om att på denna lägga äfven den hittillsvarande försäljningsskatten, och då det således blir ur bränvinsbrännarens kassa, som penningarne skola utgå, kan jag icke finna annat än att afgiften blir en tillverkningskatt. Hade jag ock i detta afseende hyst någon tvekan, måste den blifva helt och hållet undanröjd genom den siste värde talarens hänvisande till en paragraf i det nya författningsförslaget, der de båda afgifterna gemensamt benämnas med endast "tillverkningsavgift."

Här har klagats mycket öfver den närvarande försäljningslagen, och såsom ett bevis på densammas olämplighet har framhållits den omständigheten, att Staten endast för en tredjedel af det bränvin, som försäljes, kommer i åtnjutande af försäljningsavgift. Jag tror, att man härvid lag alldeles förbisett, att det är genom auktionsinrop, som försäljningsrättigheter enligt regeln förvärfvas, och att inroparen eger rätt försälja så mycket han kan utöfver det kannetal, för hvilket han till följd af sitt anbud skattar. Man eger således icke rätt att säga, att försäljningslagen icke tillämpas. Hvad speciela delar af denna lag beträffar, medgifver jag, att den eger brister, och torde den väsendtligaste vara den åt städerna medgifna rättigheten att utan föregående auktion öfverlåta försäljningen åt bolag. Detta har alstrat en slags verklig förföljelse mot dem, som förut varit i besittning af försäljningsrättigheter, och de medel, som vid dylika förföljelser blifvit använda, hafva ingalunda varit de bästa.

Genom det ifrågavarande sammansläendet af tillverknings- och försäljningsavgifterna vinnes, så vidt jag kan finna, ingenting annat än ett nytt fält för de uppblomstrande krogarne. Den talare, som näst före mig hade ordet, ansåg, att förslaget borde i sedlighetens intresse bifallas, emedan lönkrögeriet derigenom skulle minskas. Min öfvertygelse är, att ett motsatt resultat skulle uppstå, ty erfarenheten har visat oss, att lönkrögeriet florerade mest på den tid, då bränvinsförsäljningen icke var belagd med någon särskild avgift. Detta mitt påstående kan vitsordas af hvar och en, som varit domare på landet och som vill påminna sig förhållandena för ungefär 15 år tillbaka. Att genom antagande af Utskottets förslag något skulle vinnas i moraliskt afseende, kan jag aldrig tro, utan är det min öfvertygelse, att enda vinsten blir en ökad bränvinsbeskattning, för hvilket resultat vinnande man dock enligt mitt förmenande bör gå till väga mera öppet och rättfram.

På de anförda skälen förenar jag mig med dem, som yrkat afslag å de nu föredragna punkterna.

Herr De Maré: Efter mitt förmenande är det icke lätt att göra klart för sig, hvilka följderna skola blifva af bränvins-lagstiftningens förändrande på sätt Bevillnings-Utskottet här föreslagit. Mig förefaller det dock, som om resultatet skulle blifva en mycket ökad produktion, och i sammanhang dermed en ökad konsumtion af bränvin. Produktionens ökande antager jag på den grund, att förslaget undanrödjer den hittills varande väsendtligaste svårigheten för en stor del bränvinsbrännare, eller anskaffandet af medel till skattens erläggande i förskott. Att konsumtionen skall stegras, är klart, då minimibeloppet vid partihandel sättes så lågt som till 5 kannor, och då åt kommunernas skön öfverlemnas rättigheten att i sista hand bestämma krogarnes antal. Det korrektiv, Utskottet trott sig lägga i bestämmelsen om försäljnings-rättigheternas afgiftsfria upplåtande, anser jag vara af intet värde, och det förefaller mig temligen naivt, att någon kan inbilla sig, det kommunerna i allmänhet skola efterleva ett enskilt förbud, då så många utvägar finnas att kringgå det. Jag befarar, att en lagstiftning, baserad på de grunder, den föreslagna försäljningslagen innehåller, skall återföra oss på samma ståndpunkt, som vi intogo före år 1855. Så länge icke något antagligt förslag till förändring i försäljningslagen är framlagdt, kan jag emellertid icke lemna mitt bifall till de föreslagna förändringarne i tillverkningslagen. Dessutom har i synnerhet inom denna Kammare vid så många tillfällen framhållits nödvändigheten deraf, att i de stora reformfrågorna initiativet må tagas af Regeringen och att representationen icke bör på grund af enskilda motionärers förslag lagstifta i frågor som alltför mycket rubbar det bestående.

Då jag för min del icke kan göra klart för mig hvilka följderna skulle blifva, om de ifrågavarande punkterna antagas, och då jag icke heller vågar bestämdt påstå, att de grunder, på hvilka förslaget till ny tillverkningslag är baserad, äro oriktiga, föreslår jag, att Kammarerna med afslag å Utskottets förslag måtte besluta: "att Riksdagen må i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida de särskilda afgifterna för tillverkning och försäljning af bränvin lämpligen må kunna sammanslås till en enda bränvinsskatt, och i sådant fall låta till nästa Riksdag framlägga förslag till nya författningar så väl för tillverkning som för försäljning af bränvin."

Friherre Sprengtporten: En värd talare i min närhet har utvecklat en så fin distinktion med afseende å innehållet af förevarande punkt, att jag börjar frukta, att, om den skulle blifva afslagen, det kunde hända, att densamma ånyo framstode och blefve föremål för en förnyad öfverläggning. Min åsigt om dess innehåll är, att deri innefattas qvintessensen af bristerna i förslaget, hvarföre jag också yrkat afslag, om ock med erkännande, att förslaget i öfriga delar erbjuder åtskilligt, som kan förtjena att tagas i betraktande.

Beträffande den nyss föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t, måste jag anmärka, att en sådan borde stödjas på ett mera praktiskt förslag, än det, hvarmed Bevillnings-Utskottet nu framkommit, och

åt hvilket jag icke kan skänka det afseende, att det bör tagas till utgångspunkt för en underdånig framställning till Kongl. Majestät.

Grefve Wachtmeister, Hans: Med anledning af det utaf den näst siste talaren framställda förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t måste jag anmärka, att, ehuru jag anser Utskottets förslag innehålla åtskilligt beaktansvärdt, jag likväl icke kan biträda förslaget om skrifvelse till Regeringen, ty då dennas ledamöter varit i tillfälle att åhöra diskussionen, kunna de derunder yttrade åsigtter vara till ledning för det förslag, som Regeringen kan framlägga, oberoende deraf om någon skrifvelse aflätes eller icke. Dessutom kunde aflåtandet af en skrifvelse gifva upphof till vingleri och spekulationer, som icke kunde vara nyttiga för affärernas jemna gång.

Jag vidblifver derföre mitt yrkande om ett rent afslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen:

1:o att Utskottets ifrågavarande hemställanden och förslag måtte bifallas;

2:o utaf Grefve af Ugglas, att desamma skulle bifallas med följande förändrade lydelse af *1:sta punkten*: "att de hittills för tillverkning och försäljning af bränvin stadgade särskilda afgifter sammanslås till en enda bränvinsskatt af 00 öre per kanna bränvin samt att denna skatt till statsverket ingår"; *17:de punkten*: "att för bränvin, som inom landet tillverkas, skall erläggas afgift med 00 öre per kanna af normalstyrka"; *12 § i första författningsförslaget*: "För bränvin, som inom landet tillverkas, skall erläggas afgift med 00 öre per kanna af normalstyrka.

Vid utförelse af svenskt bränvin, för hvilket nämnda afgift blifvit erlagd, åtnjutes restitution af samma afgift, efter hvad i särskild författning är eller varder stadgadt";

3:o af Herr De Maré, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag och bibehållande af motsvarande, nu gällande föreskrifter oförändrade, skulle för sin del besluta, "att Riksdagen må i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida de särskilda afgifterna för tillverkning och försäljning af bränvin lämpligen må kunna sammanslås till en enda bränvinsskatt, och i sådant fall låta till nästa riksdag framlägga förslag till nya författningar så väl för tillverkning som för försäljning af bränvin"; samt

4:o att Utskottets hemställanden och förslag måtte afslås och motsvarande nu gällande föreskrifter bibehållas oförändrade.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets förevarande hemställanden och förslag, hvarvid svarades talrika nej jemte några ja, sedermera proposition på bifall till desamma med den förändrade lydelse Grefve af

Ugglas föreslagit, då svaren likaledes utföllo med talrika nej jemte några ja, vidare proposition på afslag å Utskottets hemställanden och förslag samt antagande af den skrifvelse Herr De Maré föreslagit, hvilken proposition besvarades med talrika nej, blandade med ja, och slutligen proposition på afslag å Utskottets hemställanden och förslag samt bibehållande af motsvarande nu gällande föreskrifter oförändrade, då svaren utföllo med talrika och starka ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit Herr De Marés yrkande, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som vill, att Kammaren, med afslag å 1:sta och 17:de punkterna i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8 samt 12 § i förslaget till Förordning om bränvinstillverkning, skall besluta, att motsvarande, nu gällande föreskrifter skola oförändrade bibehållas, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, fattar Kammaren ofvanberörda beslut och beslutar derjemte afåtandet af den underdåniga skrifvelse Herr De Maré föreslagit.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—71;

Nej—32.

2:dra och 48:de punkterna jemte § 16 i andra författningsförslaget.

Friherre Sprengtporten: Då den nu föredragna äfvensom 3, 4, 5, 6 och 7:de punkterna grunda sig på 1:a punkten, men denna blifvit afslagen, hemställer jag, huruvida icke deraf är en följd, att äfven dessa punkter måste afslås.

Herr Bennich: Då för närvarande endast andra punkten och dermed i sammanhang stående paragraf i författningsförslaget blifvit föredragna, och Kammaren således icke redan nu kan fatta beslut med afseende å de efterföljande punkterna, hemställer jag, att Kammaren, i konsekvens med det nyss fattade beslutet, behagade afslå denna punkt jemte författningsparagrafen.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition

afslog Kammaren Utskottets förevarande hemställanden och förslag, med förklarande, att motsvarande, nu gällande föreskrifter skulle oförändrade bibehållas.

3:de—7:de punkterna.

Afslogos.

Afdelningen Litt. A. 8:de punkten samt §§ 1 och 2.

Herr Faxe: Mig synes, att det icke vore fullt lämpligt, att nu genast till pröfning företaga §§ 1 och 2, ty om dessa godkändes, men Kammaren sedermera afsloge Utskottets förslag i öfrigt, blefve följden den, att en ny förordning finge utfärdas allenast för omflyttningen af paragrafen.

Herr von Gegerfelt: Den föreslagna omflyttningen af paragraferna är en sak af så ringa vikt, att fråga derom icke torde böra ifrågakomma utan i sammanhang med mera genomgripande förändringar, som kunde blifva af Kammaren beslutade. Jag hemställer därför, att förevarande punkt måtte till Utskottet återförvisas för att ånyo komma under pröfning, sedan sig visat om sådana förändringar komma till stånd.

Herr Bennich: Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att 1:sta § är oförändradt lika lydande med § 1 i förra Förordningen, men att § 2 är omarbetad. Vare sig nu, att de af Utskottet i öfrigt föreslagna förändringar till större eller mindre del godkännas eller icke, lär det väl alltid vara ändamålsenligt, att antaga en riktigare redaktion. Att, såsom jemväl blifvit föreslaget, till Utskottet återremittera en punkt, emot hvilken ingen anmärkning blifvit gjord, vore en något egendomlig åtgärd; och jag hemställer därför att punkten måtte bifällas.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till ifrågavarande punkt och paragrafer, dels ock återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten jemte paragraferna och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

9:de punkten jemte § 3 momentet 1.

Grefve af Ugglas: Jag ber blott få fästa uppmärksamheten derpå, att det i förevarande punkt framställda förslag är af temligen stor betydhet, ty om detsamma godkännas, blir deraf en följd, att Kammaren äfven måste godkänna Utskottets förslag derom, att afgiften icke längre skall erläggas i förskott. Skallnemlig en förskottsbetalningen fortfara, måste termins-indelningen bibehållas och punkten således afslås.

Herr de Maré: Då Kammaren afslagit första punkten, synes mig, att det vore ganska olämpligt, att i vissa mindre detaljer besluta förändring i den nu gällande förordningen.

Frågan om terminsindelningens upphörande anser jag, i likhet med den föregående värde talaren, stå i samband med Utskottets förslag till upphäfvande af stadgandet om skattens erläggande i forskott; och då, i händelse Utskottets förevarande förslag godkändes, och det sålunda vore medgifvet bränvinsbrännare att anmäla sig för en tillverkning under allenast kanske 16, 17 å 18 dagar, all ordning skulle försvinna och man komme på den ståndpunkt, att hvarken Konungens Befallningshafvande eller kontrollören kunde veta hur lång tid bränningen påginge, föranlåtes jag anhålla om afslag på punkten och bibehållande af nuvarande stadgande.

Herr Bennich: Såsom de föregående tvenne talarne ganska riktigt anmärkt, står den förevarande punkten i nära samband med Utskottets förslag derom, att tillverkningsafgiften icke längre ovikorligen skulle erläggas forskottsvis. Är Kammaren af den åsigt, att några väsentliga förändringar i tillverkningslagen nu icke böra vidtagas, så bör Kammaren icke godkänna förslaget om upphörande af terminsindelningen. Beslutet är af stor vikt, och det vore derföre illa om en öfverraskning egde rum.

Enligt min åsigt är det så giltiga skäl, som tala för Utskottets förslag, att, om man vill göra rättvisa äfven åt denna löfliga handtering, bör man ingå på Utskottets förslag. Bifalles detsamma, då kan en större eller mindre förhöjning i skatten ega rum, men utan att göra något medgifvande till förmån för denna handtering, betviflar jag, att man med hopp om framgång skall kunna påyrka en förhöjning i skatten.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag just derför, att jag vill hafva sjelfva grundvilkoren för tillverkningen förändrade i öfverensstämmelse med nämnda förslag.

Friherre Sprengtporten: I likhet med en föregående värd talare befarar äfven jag, att borttagandet af terminindelningen skulle medföra stor oreda i afseende på kontrollen; och jag tror, att bästa sättet att förekomma detta, vore att afslå punkten.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Att Kammaren afslagit första punkten innebär, enligt min uppfattning, icke att jemväl denna bör afslås.

Under öfverläggningen rörande 1:sta punkten yttrades allmänt, att det vore önskligt om en lättnad kunde beredas tillverkaren. Då nu denna punkt innehåller just hvad som erfordras för att sätta den inhemske tillverkaren i tillfälle att konkurrera med den utländske, anser jag mig böra tillstyrka bifall.

Friherre Raab, Adam: Då Utskottet föreslagit borttagande af terminsindelningen, innebär detta, att bränvinstillverkaren finge bränna utan

utan afbrott, hvaraf åter följer, att förskottsbetalning icke längre erfordrades, utan att tillverkaren finge erlägga skatten, *sedan* han producerat varan. Mig synes detta vara en verklig förbättring i lagstiftningen, och jag tror, att man bör antaga punkten, förutsatt att bestämmelserna om nederlagsrätt kunna anses tillfredsställande, hvilket jag icke kan bedöma, men likväl antager, då Utskottets vice Ordförande, som i detta fall bör anses såsom en auktoritet, kunnat tillstyrka förslaget.

Herr Faxé: Under den föregående öfverläggningen har jag redan uttalat mina betänkligheter med afseende å den föreslagna nederlagsrätten; och jag fortfar i den tro, att det vore vådligt att nu fatta ett sådant beslut, innan man vet, huruvida behörig kontroll öfver nederlagen kan handhafvas.

I öfrigt får jag anmärka, att jag icke kan finna af hvad orsak man ändrat bränningsåret på sådant sätt, att man tager tre månader från det ena året och fyra månader från det andra.

Jag yrkar afslag.

Herr von Koch: Såvidt jag förspott, har nästan ingen väsentlig anmärkning blifvit framställd med afseende å den lindring, som, enligt Utskottets förslag, skulle tillskyndas bränvinstillverkarna, derigenom att åliggandet att i förskott erlägga skatter borttoges, det vill säga att de skulle komma i åtnjutande af samma rätt, som för närvarande är beviljad vissa utländske bränvinstillverkare. Jag är, såsom Herrarne torde hafva sig bekant, icke protektionist, men jag vill derföre icke ens förtrycka, än mindre mörda någon af de inhemska näringarne. Man säger, att förslaget skulle medföra stor svårighet i tillämpningen. Detta kan man väl dock icke veta förrän det är försökt, och att det är verkställbart, derom förlitar jag mig till Utskottets ledamöter, af hvilka, såvidt jag kunnat upptäcka, icke några anmält reservation i denna del.

När underhandlingarna rörande Franska handelstraktaten pågingo, och dervid förekom artikeln bränvin, anfördes af de Svenska kommissarierna, att i Sverige erlades skatten förskottsvis. Detta ville de franska negotiatörerna icke tro, ty de ansågo det omöjligt, att man i ett civiliseradt land ville beskatta en vara innan den var producerad. Jag delar deras uppfattning och anser mig derföre böra påyrka genomförandet af Utskottets princip. Jag har dessutom på nära håll sett huru alimogen just till följd af de förlagslån, som de till följd af detta olyckliga stadgande nödgas taga, störtats i elände. I den trakt, der jag numera är bosatt, funnos för några år sedan på ringa afstånd från min egendom icke mindre än 3 stycken brännerier. De finnas icke mera, ty förlagsröntan har ruinerat dem. Väl säger man, att tillverkaren i allt fall måste hafva förlag, och att det derföre icke vore så farligt om han nödgades taga ett något större förlag, men det der "litet mera" vållar, att kärlet rinner öfver; och jag tror icke, att det är skäl, att lagstiftningen förtrycker näringarna genom att lägga sten på bördan. Låt vara att de stora bränvinsproducenterna.

som hafva egna förlag, ändock kunna reda sig. Men för dem, som måste taga förlagslån och derå få betala, enligt hvad för mig upp-gifvits vara vanligt, nio procent, för dem är det tryckande. De stora bränvinsproducenterna äro stundom de, som lemna dessa lån. För dessa vore kanske förändringen mindre önskvärd, men härvid torde deras speciela intresse böra vika.

I afseende på svårigheten att åstadkomma kontroll, vill jag endast nämna att, derest skatten höjes med allenast några öre, kunde en förökad inkomst beredas, tillräcklig att ersätta kostnaderna för en kontroll, som borde kunna blifva fullt tillfredsställande; och den förhöjningen torde bränvinstillverkaren i allmänhet villigt underkasta sig, om ifrågavarande lindring beredes honom.

Jag anhåller om bifall.

Herr von Möller: Denna punkt innefattar en viktig del af Betänkandet, och om vi antaga den, faller det, enligt min åsigt, af sig själf, att vi äfven måste antaga Utskottets förslag om nederlagsrätten, eller ock vara beredda att framlägga ett förslag om huru skatten skall erläggas. Detta sistnämnda tror jag omöjligen i detta ögonblick låter sig göra, utan finge man, för vinnande af ett sådant ändamål, återremittera Betänkandet, såsom följd hvaraf Riksdagen komme att förlängas. I detta Betänkande finnas många paragrafer, som röra nederlagsrätten, och genom att antaga nu förevarande punkt skulle man binda sig fullkomligt. Vid sådant förhållande anser jag det vara bättre att få en lag, som motsvarar sitt ändamål i alla hänsenden, än att nu antaga en sådan, med hvilken man icke skulle vara fullt tillfredsställd, hvarföre jag yrkar afslag å ifrågavarande punkt.

Grefve Mörner, Oscar: Det är en vansklighets sak att afhandla ett stort lagförslag punktvis, då någon grundligare debatt icke föregått i afseende å lagförslaget i dess helhet. Här har visserligen redan mycket blifvit taladt, men dock icke allt som behöfves, då fråga är att formulera vissa paragrafer. Om denna punkt antages och man ingår på den framlagda principen, så inträda högst väsendtliga förändringar i afseende på bränvinstillverkningen, men det är svårt att antaga det, som man icke vet huru det kan arta sig i sina verkningar. Då jag lyckligtvis icke är bränvinsbrännare, kan jag opartiskt yttra mig i denna fråga, och har jag dervid för mig framställt frågan: huru skall förslaget arta sig vid tillämpningen af det-samma? Svaret derpå har icke kunnat blifva något annat, än att allting kommer att uteslutande hvila i de tillsatte bränvinskontrollörernas händer. Någon möjlighet till kontroll i öfrigt förefinnes icke.

Hvad angår den föreslagna förändringen af tiden, då bränvinstillverkning må vara tillåten, så synes mig att, derest någon förändring skall ske, man då bör genomföra en sådan fullkomligt och säga helt enkelt att bränvinstillverkningen må vara tillåten när som helst. Bränvinslagstiftningen är dock ett hushållsämne, som mycket ingriper i vårt lands förhållanden, och jag föreställer mig att ett uppskof är mindre farligt än den skada, som skulle uppkomma genom

att antaga ett ömoget förslag, hvilket till sina följder skulle visa sig mera ruinerande än det vi redan ega, i händelse detta annars kan sägas hafva varit orsak till bränvinstillverkarens ruin, det jag dock vågar bestrida, enär dessas ruin, enligt min tanke, i de flesta fall uppkommit deraf, att de gifvit sig in på ett affärsföretag, utan att ega vare sig nödig insigt eller kapital för rörelsens bedrifvande. För min del kan jag ej annat än afstyrka bifall till detta förslag, sådant det för närvarande föreligger.

Herr von Gegerfelt: Ifrågavarande punkt innefattar i och för sig blott ett borttagande af band, som icke äro af behofvet påkallade, och genom att godkänna densamma, förbinder man sig ingalunda att antaga det i Betänkandet föreslagna stadgandet om nederlagsrätt, utan endast att göra några förändringar i vissa föreskrifter om tiden för skattens erläggande.

Herr Rydin: Jag kommer till ett alldeles motsatt resultat mot den siste talaren, och anser att, om man bifaller denna punkt, man jemväl måste antaga förslaget om nederlagsrätt. Om man deremot afslår punkten, så finnes intet hinder för att diskutera och besluta i frågan om nederlagsrätt, hvarföre jag yrkar afslag.

Grefve Hamilton: För min del kan jag icke finna att förevarande § och den §, som handlar om nederlagsrätten, hafva något väsendtligt sammanhang med hvarandra, så att denna §:s antagande nödvändigt skulle föranleda dertill, att man jemväl måste antaga §:en om nederlagsrätt.

Att §:en är af stor betydelse, är gifvet. Det är en ganska stor olägenhet, att icke landtbrukarne i vårt land hafva enahanda rättigheter med afseende å förädlingen af sina råvaror, som i andra länder. Han måste nu skicka sina produkter till utlandet och der konkurrera med andra af naturen bättre lottade länder, der landtbrukare äfven hafva full frihet att begagna alla dem till buds stående medel att genom begagnande af binärningar åstadkomma billiga produkter, under det att lagstiftningen här lägger oöfvervinnerliga hinder i vägen för ett rationellt tillgodogörande af produkterna. Här är fråga om att Staten skulle erhålla en större inkomst mot det, att den å andra sidan beviljade vidsträcktare rättigheter, som icke skada någon annan än diskontörer och banker, men deremot befriade tillverkaren från en mängd onödiga svårigheter. Jag kan icke inse någon anledning att bibehålla det nu varande stadgandet, utan tror för min del, att det skulle vara fullkomligt riktigt att medgifva borttagande af den nu gällande terminsindelningen, som medför vida större olägenheter, än man i allmänhet kan föreställa sig, hvarföre jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Tornerhjelm: Jag tror bestämdt, att man icke kan borttaga terminbestämningen, utan att jemväl borttaga stadgandet, att skatten skall betalas i förskott; och sedan man nu afslagit första

punkten, tror jag att det är bäst att vid denns riksdag afslå hela Betänkandet, och icke vidtaga någon förändring alls.

Herr Nordström: När man förkastat sjelfva utgångspunkten, blifver det utan tvifvel ganska betänkligt att antaga denna nya §, utan att rätt kunna bedöma, hvilken verkan densamma kan hafva på det gamla. Man kan ju icke fatta ett beslut, utan att hafva klart för sig hvad man vill, och då nu sjelfva hufvudfrågan blifvit afgjord emot Utskottets hemställan, synes mig det vara klokast att äfven förkasta så väl denna som alla de följande §§:na i Utskottets förslag och bibehålla den gamla förordningen oförändrad till ett annat år, då man torde få motse ett mera fullständigt eller ytterligare revideradt förslag. En väsendtlig olikhet t. ex. emellan stadgandena uti nu gällande bränvinsförordning och det föreliggande förslaget finnes äfven deruti, att i detta sistnämnda är antagen den princip, att skyldigheten att erlägga bränviasskatten i förväg skulle upphöra, men som denna fråga icke ännu blifvit diskuterad, torde detta utgöra ett giltigt skäl för afslag. Jag hemställer, att Kammaren måtte afslå Utskottets förslag i förevarande moment.

Herr Lagerstråle: Vid jemförelse med den gamla bränvinsförfattningen och det föreliggande förslaget förefinnes en olikhet, på hvilken uppmärksamheten ej blifvit fästad, men som är ganska väsendtlig. Den föredragna paragrafen i nu gällande författning innehåller rättighet att idka bränvinsbränning under olika tider fr. n den 2 Januari till den 31 December, då deremot den nya författningen bestämmer att bränvin får tillverkas från den 1 Oktober till 1 Maj nästföljande år. Utgångspunkten är således olika i båda. Om jag nu tänker mig att förslaget antages af Riksdagen och af Regeringen utfärdas under sommaren, så skulle denna nya föreskrift ega sin tillämpning från den 1 Oktober till den 1 Maj. Deraf skulle också följa, att den förhöjda beskattningen skulle utgå från den dag förordningen tillämpades. Jag tror väl att det ur många synpunkter vore önskligt, att det nya förslaget, om det antages, komme att tillämpas så fort som möjligt; men det synes mig att Riksdagen bort få för sig klart hvad som innefattas i den nya ordställningen. Skulle åter ny förordning af Regeringen utfärdas först sista dagarne af detta år, så skulle följden blifva den, att någon bränvinstillverkning under år 1871 icke blefve tillåten förrän den första helgfria dag i Oktober månad. Huruvida detta kan vara en irring hos mig eller om hvad jag yttrat illa öfverensstämmer med redaktionen i det nya förslaget vore jag tacksam att någon af Utskottets ledamöter lemnade upplysning om. För min del tror jag dock, att förslaget äfven af den orsak jag nu anfört icke kan antagas, och jag yrkar afslag till förevarande punkt.

Herr Faxe: Jag begärde ordet med anledning af en erinran utaf en min länskamrat. Han föreslog att §:en kunde bibehållas oförändrad, äfven om stadgandet angående nederlagsrätt komme att afslås. Detta tror jag ingalunda vara lämpligt; om icke vissa terminer bestämmas, skulle deraf följa, att bränvinstillverkaren egde börja

och sluta tillverkningen när helst han behagade, och för hvarje gång bedrifva densamma för nästan huru kort tid som helst, hvilket skulle föranleda ofta förnyade inställelser för kontrollören och derigenom ökade kostnader för Staten. Derest nederlagsrätten afslås, blir det således nödigt, att terminsindelningen bibehålles; och stadgandet i denna § står alltså i oskiljaktigt sammanhang med frågan om nämnda rättighet.

Herr Beckman: Det torde tillåtas att fästa uppmärksamheten vid en omständighet, hvilken, såvidt jag kunnat förmärka, ännu ej blifvit framhållen, men hvilken icke saknar all betydelse för dem, hvilka på redan anförda grunder anse nuvarande ordning för tillverkningskattens erläggande vara den lämpligaste. En talare har påstått, att Utskottets förslag i den ifrågavarande punkten icke lägger hinder i vägen för bibehållande af hittillsvarande ordning, så vidt den innefattar tillverkningskattens erläggande på förhand. En annan talare har påstått motsatsen. I alla händelser måste borttagande af terminindelningen i detta moment göra oundgänglig en omgestaltning af de paragrafer i nu gällande förordning, som handla om skattens erläggande, derest grundsatsen att detta bör ske förskottsvis vidhållas. Då Utskottets redaktion af dessa paragrafer i sådant fall icke är användbar, så torde omredaktionen kräfva en återremiss med derifrån oskiljaktigt tidsutdrägt. För hvar och en, som i hufvudsaken anser den hittills varande anordningen riktigare, måste äfven i nyssberörda förhållande ligga ett skäl att i denna punkt icke lemna bifall till Utskottets förslag. Då jag befinner mig i denna ställning, kommer jag att rösta för bibehållande af den lydelse momentet har i nu gällande författning.

Herr von Gegerfelt: Med anledning af näst den siste talarens yttrande får jag fästa uppmärksamheten derpå, att ett antagande af förslaget i denna del erfordrar förändring angående tiden, för hvilken skatt skali i förskott erläggas. Det torde icke blifva svårt att omredigera härom nu gällande stadgande, i händelse Utskottets förslag om nederlagsrätt icke kommer att bifallas. Hvad angår Herr Lagerstråles anmärkning, får jag erinra att den omständigheten att särskild bestämmelse angående tiden, hvarifrån en författning skall lända till efterrättelse, erfordras, aldrig kan utgöra hinder för samma författnings antagande.

Grefve Mörner, Carl Göran: Denna Riksdag lagstiftar för år 1871, men här är föreslaget att lagstifta för två år, ty tiden är uttryckligen räknad från den 1 Oktober 1871 till den 1 Maj 1872. Jag tror derföre, lika med Herr Lagerstråle, att, såsom detta moment är uppstådt, det icke kan antagas, och yrkar derföre afslag å det-samma.

Friherre von Otter: Tvänne talare hafva uppfordrat någon af Bevillnings-Utskottets ledamöter att yttra sig, och får jag, med anledning af deras framställning, förklara, att sednaste bränvinsförfatt-

ningen af år 1867 trädde genast på hösten samma år i verket, samt att Utskottet tänkt sig att, derest nu föreliggande bränvinsförfattning blefve af Riksdagen antagen och af Kongl. Maj:t sanktionerad, beslut om densammas utfärdande såsom Kongl. förordning skulle fattas så tidigt, att den komme att lända till efterrättelse före den 1 Oktober innevarande år.

Så varm vän jag än är utaf en förändring i bränvinslagstiftningen, måste jag dock yrka afslag på såväl denna som öfriga punkter i förslaget, enär jag tror att, då Kammaren afslagit sjelfva grundpunkten, jemväl samtliga öfriga punkter böra afslås; men detta mitt yrkande sker under den förhoppning å min sida, att man vid en kommande riksdag måtte få emotse ett förslag om förändring i bränvinslagstiftningen från det håll, hvarifrån ett sådant förslag lämpligast torde böra utgå, jag menar nemligen från Regeringen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till förevarande punkt och moment, dels ock att Kammaren, med afslag derå, skulle förklara, att motsvarande nu gällande föreskrift borde oförändrad bibehållas; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten och momentet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå och bibehållande af motsvarande, nu gällande föreskrift oförändrad, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

10:de, 11:te och 12:te punkterna jemte 2:dra, 3:dje och 4:de momenten i §:en 3.

Afslogos, och motsvarande, nu gällande föreskrifter bibehöllos oförändrade.

13:de punkten jemte 5:te momentet i §:en 3.

Herr Arrhenius: Jag anhåller, att denna punkt måtte bifallas, emedan den afser att det skall kunna blifva en möjlighet att äfven inom vårt land tillverka bränvin af hvitbetor. Då det skulle vara af stort gagn för Sveriges jordbruk, om denna rotfrukt kunde användas för bränvinsbränning, hvilket under närvarande förhållanden icke låter sig göra, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag, på de grunder jag angifvit uti min rörande denna fråga väckta motion.

Friherre Sprengtporten: Jag kan ej finna någon nödvändighet att antaga Utskottets förslag och yrkar derföre afslag.

Herr Wallenberg: Jag skulle hemställa, om icke punkten kunde återremitteras, på det Utskottet kunde blifva i tillfälle att sofra och rena och se till hvad af §:en bör blifva kvar.

Herr Arrhenius: Jag har förut haft äran meddela, att denna

punkt har tillkommit för att bereda tillfälle för jordbrukare att bedriva bränvinsbränning äfven af hvitbetor, och i hvarje fall kommer det att bero på Kongl. Maj:ts pröfning att bevilja undantag från regeln att bränvinstillverkning eller mäskeberedning dertill icke är medgifven från klockan 10 om aftonen näst före sön- eller helgedag till klockan 10 om aftonen å sådan dag. Genom det föreslagna tillägget blifver ingens rätt för nära träd, utan man gör endast ett medgifvande att, när omständigheterna och behofvet så kräva, det afsedda undantaget må kunna medgifvas, helst som utan sådant medgifvande det är och förblifver en omöjlighet att med någon framgång bedriva hvitbetsbränning hos oss. Det begärda undantaget är medgifvet i utlandet, der hvitbetsbränning idkas.

Herr Bennich: Herrarne torde observera, att det förslag, hvarom nu fråga är, icke sammanhänger med öfriga moment i §:n, utan är alldeles fristående, och anser jag för min del, att de föreslagna orden: "dock att, om för särskilda tillverkningsmetoders begagnande undantag från denna bestämmelse skulle finnas oundgängligen nödigt, sådant undantag må kunna af Kongl. Maj:t på särskild ansökning medgifvas", mycket väl kunna införas.

Herr Lagerstråle: I nu gällande författning angående bränvinstillverkning finnas ett par stadganden, som icke blifvit upptagna i detta moment. Der står nemligen: "är den dag, då termin enligt hvad ofvan stadgadt är, skulle börjas, sön- eller helgedag, må bränvinstillverkning icke företagas, förr än å nästa söcknedag klockan 12 på dagen", samt: "infaller termins slutdag å sön- eller helgedag, upphörer rättigheten att tillverka bränvin å nästföregående söcknedag klockan 12 på dagen". Dessa tvänne sednare moment anser jag böra bibehållas, då Kammaren ej gjort någon ändring i afseende å terminsindelningen, äfven om man vill medgifva det af Utskottet föreslagna tillägget, och får jag derföre yrka att Kammaren måtte besluta att bibehålla momentets lydelse enligt gamla författningen med det af Utskottet nu föreslagna tillägg.

Herr Bennich: Jag är fullkomligt af samma tanke som den siste talaren, att de af honom omnämnda, i gamla författningen befintliga, men ur Utskottets förslag uteslutna stadgandena, der frågan om tiden för mäskeberedning blifvit bestämd, böra bibehållas, och anhåller jag derföre att få instämma med Herr Lagerstråle.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o att punkten och momentet skulle bifallas; 2:o af Herr Lagerstråle, att Kammaren, jemte förklarande att stadgandena i 3:dje, 4:de och 5:te momenten af §:en 2 i nu gällande förordning skola bibehållas, måtte bifalla det af Utskottet föreslagna tillägget, hvilket borde införas vid slutet af 3:dje momentet; 3:o att ifrågavarande punkt och moment skulle till Utskottet återförvisas; samt 4:o, att desamma måtte afslås.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten och momentet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på bifall till Herr Lagerstråles ofvanberörda yrkande, då svaren utföllö med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§ 4.

Herr Bennich: Skilnaden emellan detta förslag och ordalagen i § 3 af nu gällande författning om bränvinstillverkning är endast den, att slutorden: "finnas i denna författning stadgade," blifvit i Utskottets förslag förändrade till orden: "äro eller varda föreskrifna"; och skälet till denna förändring är det, att i sjelfva ordningsstadgan angående redskaps beskaffenhet möjligen skulle kunna ske förändringar. Förslaget innefattar således en verklig förbättring i det stadgande, som finnes, hvarföre jag yrkar bifall.

Öfverläggningen förklarades slutad och §:n godkändes.

14:de, 15:de och 16:de punkterna jemte dertill hörande delar af författningsförslaget.

Afslogos, och motsvarande föreskrifter i nu gällande förordning bibehöllos oförändrade.

Den vidare föredragningen af Betänkandet uppsköts härefter till nästa sammanträde.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.